

INFORMÁTOR

XV/2004/2

NITRA

OBSAH: • Dôležité informácie • Odznelo na zjazde SAS 2004 • Spoločensko-vedecké podujatia • Z činnosti múzeí • Archeológia a verejnosť • Archeológia vo svete • Vyhodnotenie ankety • Jubileá • Spomíname • Nové publikácie • Upozornenie • Oznamy redakcie •

DÔLEŽITÉ INFORMÁCIE

Výročná členská schôdza Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV a Zjazd slovenských archeológov 2004

V predchádzajúcich číslach Informátora SAS sa hneď v úvode konštatovalo, že z roka na rok ubúda záujem aktívne sa zúčastniť zjazdu slovenských archeológov. Toto tradičné každoročné podujatie poskytovalo príležitosť, pri ktorej sa stretla široká archeologická obec zo Slovenska. Nie je to tak dávno, čo sa takéto podujatia konali v rámci bývalého Česko-Slovenska – mnohí si okrem odbornej stránky pamätajú aj priateľské posedenia v „Myslivne“.

V rámci diskusie na výročných členských schôdzach odzneli k tejto téme viaceré návrhy. Boli zástancovia jednole a i viacdňových výročných schôdzí. Podobne aj na ich náplň a spôsob organizovania odzneli z pléna rôzne návrhy a pripomienky. Tak ako predchádzajúci, aj súčasný výbor sa touto otázkou zaoberal, a to už na svojom treťom zasadnutí. Do popredia sa dostali otázky spojené s ďalšou činnosťou Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV.

Tohtoročný zjazd slovenských archeológov, ktorý usporiadala Slovenská archeologická spoločnosť pri Slovenskej akadémii vied v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV Nitra, sa uskutočnil v dňoch 19. – 20. apríla 2004 v kongresovej sále Slovenskej akadémie vied na zámku v Smoleniciach. Podľa prezenčnej listiny, ktorá je súčasťou zápisnice, sa zjazdu a výročnej členskej schôdze zúčastnilo 61 členov.

Rokovanie bolo rozdelené do dvoch navzájom prepojených celkov. Prvú časť tvorila výročná členská schôdza, v ktorej rámci bola prezentovaná správa o činnosti a hospodárení v roku 2003, správa revíznej komisie a návrh činnosti a rozpočtu (aj s pridelenými finančnými prostriedkami z RSVS) na rok 2004. Po rokovaní výročnej členskej schôdze odznel blok referátov dotýkajúci sa aktuálnych otázok archeologického výskumu na Slovensku, ku ktorým bola rozsiahlejšia diskusia. Odbornú časť zjazdu slovenských archeológov tvoril blok osemnástich referátov.

Zápisnica z výročnej členskej schôdze Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV

Prítomní: podľa prezenčnej listiny z 19. a 20. apríla 2004.

Program:

1. Otvorenie
2. Návrh programu
3. Jubileá a úmrtia
4. Správa o činnosti a hospodárení v roku 2003
5. Správa revíznej komisie
6. Návrh činnosti a rozpočtu na rok 2004
7. Diskusia
8. Iné
9. Návrh uznesenia
10. Prednášky a referáty
11. Záver

1-2) Výročnú členskú schôdzu SAS pri SAV ako i Zjazd slovenských archeológov 2004 otvoril predseda PhDr. I. Cheben, CSc. Privítal účastníkov a zároveň podrobne oboznámil prítomných s dôvodmi organizovania tohtoročného

stretnutia v priestoroch zámku v Smoleniciach. Plénum následne pozdravil aj zástupca spoluorganizátora riaditeľ Archeologického ústavu SAV prof. PhDr. A. Ruttkay, DrSc., ktorý privítal myšlienku organizovania zjazdu v Smoleniciach a zaželel úspešné rokovania. Predseda SAS predniesol návrh programu, ktorý prítomní bez pripomienok schválili.

3) Na záver úvodného otváracieho bloku sme si pripomenuli významné životné jubileá našich členov, z ktorých viacerí po niekoľko funkčných obdobiach zastávali i rôzne posty vo výbore SAS. V roku 2004 oslávili svoje „narodeninové“ výročia Juraj Macák – 95 rokov; Ján Dekan a Július Tóth – 85 rokov; Jozef Vladár, Tatiana Štefanovičová, Adrian Vallašek a Darinka Bialeková – 70 rokov; Jozef Moravčík, Štefan Holčík, Ivan Pastorek, Priska Ratimorská a Beáta Egyházi-Jurovská – 60 rokov. Pri tejto príležitosti prečítal predseda SAS ďakovný list Juraja Macáka, ako aj pozdravný list dlhoročného člena Vladimíra Jamárika (pozri prílohu zápisnice, obr. 1).

Zároveň sme si pripomenuli a minútou ticha uctili členov, ktorí v poslednom období naše rady navždy opustili: Andrej Rajnič, Blažej Beňadik, Ladislav Kiefer a Ján Lichardus.

4) Vzhľadom na neprítomnosť hospodára SAS Mgr. P. Bartu tajomníčka SAS Mgr. E. Fottová predniesla správu o činnosti výboru SAS za obdobie od posledného zjazdu v roku 2003 aj správu o činnosti a hospodárení za rok 2003. Obidve správy plénum bez pripomienok schválilo.

5) Správu revíznej komisie predniesla PhDr. G. Březinová, CSc., a to na základe kontroly peňažného denníka zo dňa 10. 4. 2004. Plénum správu schválilo bez pripomienok (pozri prílohu zápisnice, obr. 1).

6) Tajomníčka SAS Mgr. E. Fottová oboznámila prítomných s návrhom činnosti a rozpočtu na rok 2004, ktorý plénum bez pripomienok odsúhlasilo. Zároveň informovala aj o dotáciách pridelených Radou slovenských vedeckých spoločností (ďalej RSVS) na jednotlivé akcie. Plénum vzalo na vedomie poskytnutú dotáciu na jednotlivé plánované podujatia SAS na rok 2004.

Predseda SAS informoval aj o systéme financovania, rozpočtovania a zúčtovania dotácií cez štátnu pokladňu. Ide o prostriedky pridelené zo štátneho rozpočtu a z toho dôvodu je nevyhnutné ich presné a včasné zúčtovanie cez ekonomické oddelenie SAV.

Prítomní boli upozornení na možnosť predkladania požiadaviek na výbor SAS aj v priebehu roka, pričom na RSVS ich spoločnosť predkladá raz za štvrtrok.

7) Po oboznámení s predloženými správami a návrhom bola diskusia k viacerým bodom.

a) Predseda Spoločnosti informoval prítomných členov o výsledkoch Valného zhromaždenia RSVS zo 16. 10. 2003, na ktorom sa schválila úprava stanov RSVS. Na pracovnom stretnutí dňa 26. 1. 2004 bol hlavnou témou rokovania RSVS spôsob financovania vedeckých spoločností, rozdeľovania a zúčtovania dotácií podľa nového ekonomického systému spojeného so štátnou pokladňou.

b) Nový ekonomický kolobeh financií zasiahol aj SAS. Pod vplyvom týchto udalostí sa výbor na svojich stretnutiach zaoberal otázkou „neplatičov“ členských príspevkov SAS. V zmysle §6 odseku 2b stanov SAS pri SAV môže členstvo zaniknúť vylúčením člena, ktorý nezaplátil príspevky za obdobie dlhšie ako 2 roky.

Výbor SAS v zmysle § 8, bod 2, písm. b Stanov predložil plénu na schválenie, **„aby tí členovia, ktorí nemajú vyrovnané členské poplatky za obdobie dlhšie ako je bežný kalendárny rok, nedostávali tlačené a iné materiály vydávané SAS, a nebola im poskytnutá prípadná finančná podpora pri realizovaní podujatí organizovaných Spoločnosťou s platnosťou od 1. 1. 2005“**. Po diskusii plénum predložený návrh schválilo. Do tejto lehoty má každý člen možnosť vyrovnať svoje členské nedoplatky.

c) Predseda SAS pripomenul, že Archeologický ústav SAV Nitra už neprevádzkuje reprostredisko, takže na všetky vydávané publikácie SAS sú potrebné vyššie finančné prostriedky. V rámcovej dohode medzi SAS pri SAV a AÚ SAV Nitra je špecifikovaná spolupráca aj v tejto oblasti.

d) V rámci diskusie vystúpil doc. PhDr. J. Pavúk, DrSc., a pripomenul, že presne pred 42 rokmi sa práve v Smoleniciach konal Zjazd československej archeologickej spoločnosti (1962), na ktorom sa riešili dôležité otázky chronológie česko-slovenskej archeológie.

e) V súvislosti s obohatením náplne a skvalitnením priebehu zjazdov Spoločnosti predseda SAS vyzval prítomných, aby sa v období do budúceho zjazdu v roku 2005 vyjadrili k možnosti tematizácie ďalších stretnutí (zameranie zjazdov na aktuálne otázky slovenskej archeológie, teoretické otázky a pod.).

8) Tajomníčka SAS Mgr. E. Fottová v krátkosti informovala o tom, že na dosiahnutie efektívnejšieho zamerania, činnosti a smerovania Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV bol spracovaný dotazník, ktorý bol prílohou posledného vydania Informátora 2004/1. Poskytuje všetkým členom príležitosť anonymne sa vyjadriť k vybraným bodom, okruhom (najmä k činnosti SAS), ktoré bývajú častým terčom kritických pripomienok skôr v kuloároch. Zámerom je aj získať také návrhy na oživenie a zefektívnenie činnosti, o ktoré bude možné sa v budúcnosti oprieť. Vyhodnotenie ankety bude uverejnené v najbližšom čísle Informátor 2004/2.

Hlavná redaktorka Informátora Mgr. L. Benediková informovala nielen o vydaní dvoch čísel pod zmenenou redakčnou radou, ale aj o zmenách obsahu a o problémoch spojených s jeho vydávaním. Aby sa dosiahla pravidelnosť v jeho vydávaní, stanovili sa termíny uzávierok: 31. marec a 31. október. V závere hlavná redaktorka vyzvala prítomných na aktívne prispievanie do časopisu.

9) Na záver rokovania výročnej členskej schôdze Slovenskej archeologickej spoločnosti tajomníčka SAS Mgr. E. Fottová prečítala návrh uznesenia, ktoré plénum bez pripomienok schválilo.

10) Po skončení diskusie odznali tri referáty, ktoré sa dotkli aktuálnych problémov slovenskej archeológie. V príspevku sa I. Cheben venoval príprave a predkladaniu výskumných správ z archeologických výskumov v zmysle vyhlášky Ministerstva kultúry SR č. 16/2003, ktorou sa vykonáva zákon č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu. Aktuálnym, z pohľadu ničenia archeologických nálezísk bol aj referát Z. Farkaša o nezákonnom vyhľadávaní archeologických pamiatok detektormi kovov, v ktorom poukázal na viaceré prípady takýchto nelegálnych praktík. O činnosti Archeologickej rady informoval plénum jej predseda M. Ruttkay.

11) Odbornú časť zjazdu slovenských archeológov vyplnili tieto referáty: J. Rajtár: Záchranný výskum v Hurbanove; I. Kuzma: Letecká prospekcia na Slovensku; M. Kotorová-Jenčová: Výskum vo Vlači; M. Soják: Praveké a včasnodedinné osídlenie jaskyne v chotári obce Žehra; J. Hunka: Dva nové poldenare Ladislava V. z 15. storočia; E. Krekovič: O akademických tituloch; I. Cheben – V. Drahošová: Nálezy kultúry zvoncovitých pohárov zo Skalice; M. Hajnalová – V. Varsík: prírodovedne zameraný výskum vo Veľkom Mederi; G. Březinová: Výskum v Nitre na Mostnej ul.; M. Ruttkay – J. Jakab: Kultový objekt z doby bronzovej v Dolných Krškanoch; M. Ruttkay: Pohrebisko z doby sťahovania národov v Tesárskych Mlyňanoch; J. Schmidtová: Výskumy v Rusovciach v roku 2003; I. Bazovský: Záchranný výskum na stavbe komunikácie v Rusovciach; J. Stupavský: Najstaršie známe osídlenie Šaština – Stráží; A. Karabinoš: Augustiniánsky kláštor vo Veľkom Šariši; Š. Mordel: Znaký monoteizmu Achnatona a Mojžiša; K. Kuzmová: Projekt EÚ „Ubi erat lupa“ – stav a perspektívy; D. Hovorka – L. Števula: Materiálové aspekty paleokeramiky – metódy a výsledky riešenia.

12) Po odznení posledného referátu Zjazd slovenských archeológov 2004 ukončil predseda SAS PhDr. I. Cheben, CSc., ktorý prítomným poďakoval za aktívnu účasť a poprial úspechy do ďalšieho obdobia.

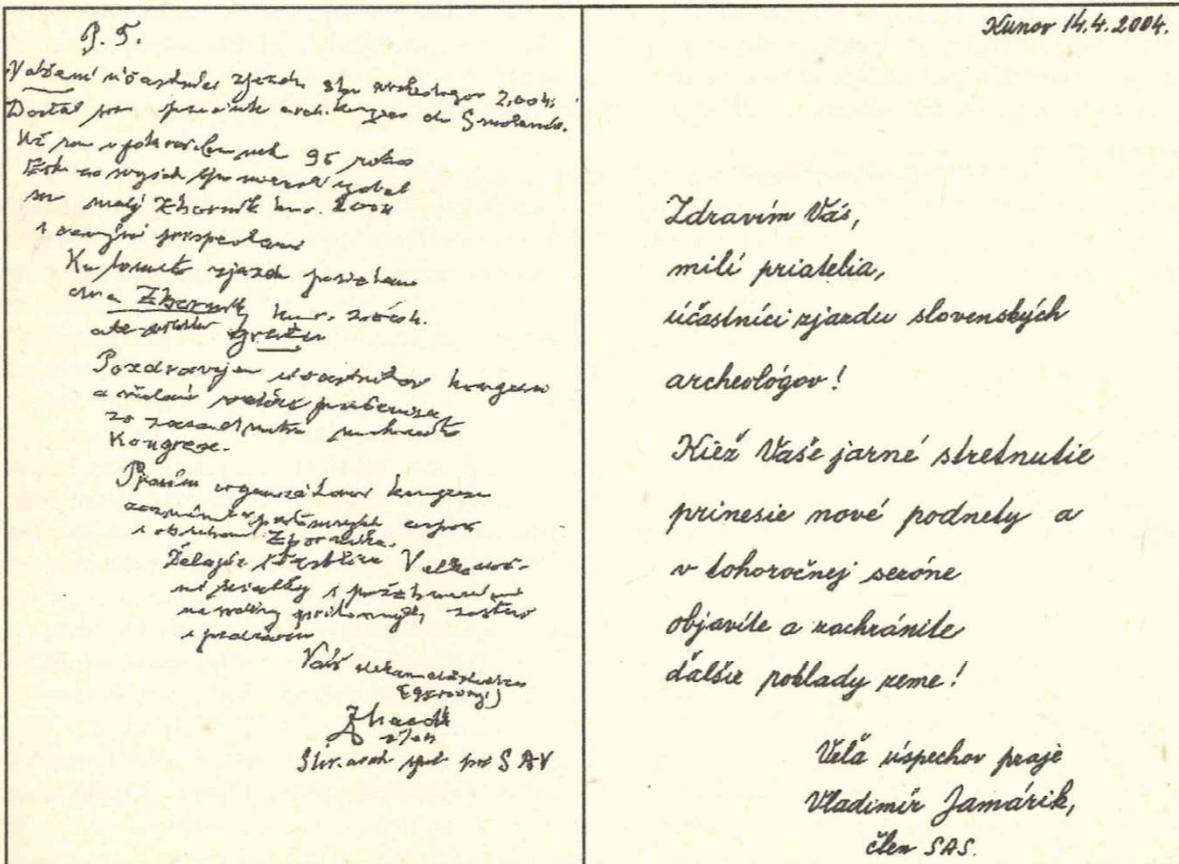
Zapísala Mgr. Eva Fottová

Správa revíznej komisie

Dňa 10.4. 2004 sme skontrolovali stav peňažného denníka, vedenie účtovných dokladov za obdobie od poslednej revízie, t.j. od 31.4.2003 a hotovosť v pokladni ku dňu konania revízie. Účty sú vedené chronologicky a oparené potrebnými náležitosťami.

Stav v pokladni k 10. 4.2004 bol 14064 Sk a na účte v peňažnom ústave bol zostatok 8471,46 Sk.

PhDr. Gertrúda Březinová, CSc
za revíznu komisiu SAS pri SAV
V Nitre 19.4.2004

Obr. 1. Príloha zápisnice.

Detektory kovov, „detektoráci“, zákony a súčasný stav

Profesionálni archeológovia boli so súkromnými zbierkami konfrontovaní od doby, keď sa archeológia formovala ako samostatná veda, ba priam prví profesionálni alebo poloprofesionálni archeológovia často začínali ako zberatelia a niekedy si vytvárali súkromné kolekcie aj potom, čo sa dali na čisto profesionálnu dráhu. Horšie je, ak si svoju profesiu so zberateľstvom zamení archeológ alebo jej adept v súčasnosti. Tolerované boli a v podstate aj sú zbierky známych neprofesionálov, ktorí ich poskytli odborníkom na spracovanie, odovzdali ich do múzeí, AÚ SAV či na univerzity alebo objavili nové, dovtedy neznáme lokality a pod. (napr. J. Godovič, O. Čepan, Š. Parrák ...). Tolerovanie „zberateľstva“ vychádzalo z logického predpokladu, že profesionálny archeológ nemôže byť pri všetkých zásahoch do terénu tak, ako nebolo a zatiaľ ani nie je v možnostiach našej vedy urobiť kompletný systematický prieskum územia Slovenska tak, aby sa dala zostaviť definitívna a nemenná archeologická mapa SR. Na základe skúseností zo zahraničia sa predpokladá, že archeológovia prídu do kontaktu len s 1 až 2 % všetkých archeologických nálezov, odkrytých pri rôznych príležitostiach na území tej-ktorej krajiny. Preto zberateľstvo, ktoré zväčša vážne neohrozovalo archeologické náleziská, bolo nie iba tolerované, ale svojím spôsobom aj podporované.

Zmena nastala až s objavením sa nových technických možností pri cieľnom vyhľadávaní nálezov. Zatiaľ stále k najrozšírenejším patrí využívanie detektorov kovov, hoci medzi „súkromníkmi“ sa už objavujú aj iné, z pohľadu archeológov oveľa nebezpečnejšie metódy (letecká prospekcia, vyhľadávacie anténové systémy, geomagnetické systémy a pod.). Počiatky využitia detektorov na vyhľadávanie archeologických nálezov spadajú na našom území už do obdobia po 1. svetovej vojne, keď A. Loubal (J. Prudík (1933, 591, poznámka č. 26; 1934, 474) spomína v spojitosti s takouto činnosťou veliteľa četníckej stanice v Smoleniciach a grófa J. Pálfiho. Vo väčšej miere sa však detektory začali objavovať až od šesťdesiatych rokov 20. stor., keď si ich technicky zdatní jedinci zhotovovali podľa schém zo zahraničných časopisov. Ako kuriozitu možno spomenúť, že ich, napríklad, napájali autobatériou nosenou v batohu na chrbte. Už vtedy sa objavili aj profesionálnejšie typy, zhotovované na zákazku v leteckých opravovniach alebo im príbuzných armádnych prevádzkach v Trenčíne a okolí.

Skutočným nebezpečenstvom pre archeologické náleziská sa však detektory stali až v osemdesiatych rokoch 20. stor., keď sa do bývalého Československa načierno vozili predovšetkým zo západnej Európy, kde vtedy prežívalo hľadanie pokladov nebývalý boom, ktorý sa prejavil aj v slogane väčšiny firiem ponúkajúcich takéto zariadenia: „Viete, že 80 % všetkých v minulosti vyťažených drahých kovov sa opäť stratilo? Viete, že väčšina z nich sa nachádza v hĺbke medzi 20 až 25 cm? Zaoštarajte si náš prístroj a pokúste sa ich nájsť“ V reklame sa nepatrne menilo len percento strateného zlata a striebra, prípadne hĺbka v úmery ku kvalite ponúkaného výrobku. V Československu v dobe začínajúceho politického uvoľnenia v dobe tzv. „perestrojky“ sa čoskoro našli podnikatelia, ktorí začali vyrábať detektory z domácej súčiastkovej základne a za prijateľné ceny (napr. firma ZETEX). Podľa pamätníkov bola druhá polovica osemdesiatych rokov *eldorádom*, keď sa v Čechách a na Slovensku údajne našlo všetko, čo stálo za to nájsť, a od tej doby sa už iba „paberkuje“.

Po novembri 1989 sa otvorili hranice a cez ne k nám prenikli ako kvalitnejšie prístroje renomovaných výrobcov, tak ponuky na odkúpenie zaujímavých nálezov. V súčasnosti sa údajne väčšina podobných obchodov sa uzatvára prostredníctvom internetu. Postupne sa stredobodom záujmu hľadačov, medzi ktorými v žiadnom prípade neboli len ľudia, ktorí by chceli rýchlo zbohatnúť, stali predovšetkým opevnené polohy v lesoch, kde relatívne nenarušený terén, minimálny predchádzajúci archeologický výskum a tenká kultúrna vrstva sľubovali optimálne výsledky pri takmer mizivej možnosti odhalenia. Najprv sa prehľadávali všeobecne známe lokality, zaznamenané na turistických mapách alebo automapách, potom k tomu pristupovali prehľadné „itineráre“, ako predovšetkým články Š. Janšáka a knižná práca M. Slivku a A. Valláška o stredovekých hradoch a hrádkoch na východnom Slovensku (vtedy boli prekopané také lokality ako Obišovce, Smolenice, Pohanská, Sv. Jur, Prašník, Tlstá hora, rad hradov a pod.). Neskôr si začali hľadači vytypovávať podľa vlastných skúseností celkom nové, prípadne len málo známe lokality (celé horné Ponitrie, Trenčianske Bohuslavice, Bošácka dolina, Trenčianske Teplice, Blatnica a pod.). V súčasnosti už prakticky nejestvuje na Slovensku výšinná opevnená poloha, ktorá by nebola mnohonásobne prehľadaná rôznymi, často o sebe ani nevediacimi skupinkami i jednotlivcami.

Neudržateľný stav v ničení archeologických kultúrnych pamiatok, kde súkromní zberatelia tvoria iba jednu, a to nie najpodstatnejšiu zložku, viedol k snahe pamiatkárov a archeológov o kodifikáciu nového Pamiatkového zákona, ktorým by sa získali väčšie právomoci, ktoré by umožnili orgánom činným v trestnom konaní zasiahnuť proti ničiteľom „archeologického kultúrneho dedičstva“.

Dňom 1. apríla 2002 nadobudol účinnosť Zákon NR SR č. 49/2002 Zb. o ochrane pamiatkového fondu, kde sa priamo archeologického výskumu a nálezov týkajú § 36 – 43. Z nášho hľadiska je zaujímavý aj zákon č. 253/2001 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon.

Tu sa v § 258a hovorí nasledovné:

- 1) Kto bez povolenia vykonáva archeologický výskum alebo výkopy na území s archeologickými nálezmi

Informátor SAS XV/2004/2

potresce sa odňatím slobody až na šesť mesiacov alebo peňažným trestom, alebo prepadnutím veci.

2) Odňatím slobody na šesť mesiacov až tri roky alebo peňažitým trestom sa páchatel' potresce, ak si prisvojí vec, ktorá je archeologickým nálezom a spôsobí tým škodu nie malú.

3) Odňatím slobody na jeden rok až päť rokov sa páchatel' potresce, ak činom uvedeným v odseku 1 alebo 2

- a) spôsobí značnú škodu
- b) spácha taký čin ako člen organizovanej skupiny alebo
- c) archeologický nález neoprávnenne vyvezie mimo územia Slovenskej republiky.

Skutkový stav je však taký, že napriek tomu, že jestvuje špeciálne oddelenie v rámci Policajného zboru, ktoré má na starosti kriminalitu spätú s krádežami a s obchodom s umeleckými, historickými a archeologickými predmetmi, doposiaľ nevieme, že by bol niekto skutočne aj potrestaný. Príkladom je Asociácia hľadačov Slovenskej republiky a nová žiadosť o registráciu skupiny s pracovným názvom „Archeologica ...“

Dnes sú detektory za cenu od pár tisíc korún po 220.100 Sk,- v ponuke rôznych firiem, niekedy dokonca aj niektorých obchodných reťazcov. Reálne existuje obchod s archeologickými nálezmi, pričom na našom území pôsobia aj nákupcovia renomovaných svetových múzejných inštitúcií; archeologický materiál sa predáva na aukciách (Sothebys, Dorotheum, ale aj v Trenčíne na Slovensku či v Kroměříži v Čechách). Dnes si súkromníci začínajú kupovať vyhľadávacie anténové systémy v cene zatiaľ od 241 800 do 1.162.500 Sk,-.

Magická príťažlivosť hľadania „tajomnej minulosti“, často podporovaná aj tzv. popularizáciou vlastného vedného oboru, niektorým prinášajúca príjemné vzrušenie, relax a pobyt na čerstvom vzduchu, iným zas predstavu zisku, si postupne získava priam masovú základňu, s ktorou si represia, predovšetkým ak žiadna nie je alebo je iba symbolická, nevie poradiť. S týmto javom sú však archeológovia konfrontovaní prakticky na celom svete, predovšetkým však v krajinách so svetoznámymi a bohatými náleziskami.

Podľa skúseností sa zdá, že prinajmenšom v najbližších rokoch možno očakávať nie zánik, ale skôr ďalší rozvoj nelegálneho vyhľadávania archeologických nálezov, pričom nové a postupne čoraz prístupnejšie technické detekčné metódy vážne ohrozia známe aj neznáme lokality, ležiace doposiaľ mimo dosahu predsa len hĺbkou nálezu obmedzovaných detektorov.

Literatúra

LOUBAL, A. 1933: Neolit a eneolit v Jedlicskej zbierke. In: Kultúra 5, s. 589 – 599, 773 – 781.

LOUBAL, A. 1934: Neolit a eneolit v Jedlicskej zbierke. In: Kultúra 6, 472 – 476.

Zdeněk Farkaš

O akademických tituloch

Dovoľte mi malé zamyslenie na tému akademické tituly (kvôli zjednodušeniu som sem zaradil všetky tituly, udeľované rôznymi inštitúciami), sformulované aj kvôli samotnej diskusii, ktorej potrebu v našej vednej disciplíne neustále pociťujem. Domnievam sa totiž, že o istých skutočnostiach treba hovoriť aj verejne, hoci riešenie často zložitej problematiky nemôže byť efektívne v krátkodobom horizonte.

Odkedy pôsobím v archeológii, čo už je vyše 30 rokov, stretávam sa so skutočnosťou, že po každom udelení vedeckej hodnosti – od CSc či PhD až po profesorov a DrSc – vznikajú v kuloároch diskusie o tom, nakoľko si čerstvý majiteľ svoj titul aj zaslúžil. Isteže, kuloárové diskusie boli aj budú, zaráža ma však jedna skutočnosť: prečo takéto diskusie neprebiehajú aj pri samotnom konaní obhajoby. Ja osobne si nepamätám, že by sa niekomu ktorýkoľvek z uvedených titulov neudelil. Možno sa mýlim, ale ak sa tak aj stalo, určite iba v extrémnych prípadoch. Mimochodom, to isté sa týka aj grantov, ale to je trochu iný problém.

Príčin bude zrejme viacero. Jednu z nich predstavuje skutočnosť, že sme malá vedecká komunita. Všetci sa viacej poznáme a všetci máme svojich priateľov i neprajníkov. Tých posledne menovaných sa preto snažíme vynechať pri zostavovaní hodnotiacich komisií, resp. ich nezaraďovať medzi oponentov. Nie vždy sa to celkom darí, a to aj preto, že sme malá vedecká komunita a jednoducho nemáme dostatočný počet odborníkov na niektoré oblasti. Občas sa stáva, že oponent sa dobrovoľne vzdá posudzovania, ak má zásadné výhrady. Samozrejme, niekedy sa vyskytnú aj kritické posudky, na konci sa však väčšinou objaví čarovná formulka: „napriek uvedeným výhradám...“ atď. Nikto skrátka nechce byť čiernou ovcou, okrem úhlavných nepriateľov, tých sme však už eliminovali pri zostavovaní komisií, a zabrzdiť kariéru uchádzača. Možno je to aj tým, že kariéra to sú predovšetkým tituly – aspoň tak sa to u nás vníma. Iste tu veľkú úlohu zohráva aj tradícia – krajiny bývalého Rakúska-Uhorska majú skrátka viac možností uvádzať pred i za menom nejaké písmená. Dobrý vedec je ten, čo ich má najviac.

V roku 1990 som sa zhodou okolností pohyboval v štruktúrach, kde sa diskutovalo aj o zrušení väčšiny titulov. Mala sa zaviesť hodnosť PhD a na univerzitách mal ostať iba titul profesora. Aj vtedajší minister školstva L. Kováč bol tomuto návrhu naklonený, tento sa, žiaľ, nedostal na oficiálne prerokovanie – nebola „politická vôľa“. Ak by bol návrh prešiel, ubudlo by aj kuloárových diskusií. Namiesto zjednodušenia je však dnes situácia ešte zložitejšia: máme hodnosti PhDr, PhD, DrSc, docentov, profesorov a najnovšie opäť aj mimoriadnych profesorov. Uvedené skutočnosti sa samozrejme týkajú nielen archeológie, ale prinajmenšom spoločenskovednej komunity na Slovensku.

Mohlo by sa zdať, že v posledných rokoch nastala aj akási inflácia akademických titulov. Sčasti je to odrazom skutočnosti, má to však aj objektívne príčiny. V minulosti boli tituly, aspoň tie vyššie, rezervované len pre istú

skupinu vyvolených, napr. docentúra sa podmieňovala absolvovaním VUMLu (pre mladšie ročníky poznamenávam, že ide o Večernú univerzitu marxizmu-leninizmu), tam však musel byť človek "vybraný", nemohol sa jednoducho prihlásiť. Dnes má prístup k titulom teoreticky každý. Zároveň vzniklo viac univerzít, ktoré môžu tituly udeľovať, tu musíme počítať aj s českými univerzitami, keďže niektorí kolegovia získali hodnosti v Čechách a naopak. Je teda logické, že ľudí s titulmi pribúda.

Istá inflácia akademických titulov súvisí zrejme aj s požiadavkou tzv. odborných garantov, najmä na univerzitách. K problematike udeľovania vedeckých hodností v SAV sa nechcem vyjadrovať, malo by to otázkou istej sebareflexie v samotnej SAV. Univerzity sa snažia zabezpečiť príslušný počet docentov a profesorov, aby splnili kritériá akreditačnej komisie vlády pri otváraní jednotlivých študijných odborov a programov. Na rôznych univerzitách sú kritériá na získanie hodností, pochopiteľne, mierne odlišné, čo by sme v zásade nemuseli hodnotiť negatívne. Je to tak aj vo vyspelých krajinách – iné sú kritériá na získanie diplomu či profesúry v Oxforde než na regionálnej univerzite. Oxfordský diplom však zároveň otvára dvere na špičkové pracoviská a absolventi nemajú problém získať adekvátne zamestnanie. Problémom je, že u nás (opäť mám na mysli aj Českú republiku) nemáme vypracovaný uznávaný rebríček univerzít. Dokonca aj akreditačná komisia upustila od exaktnejšieho hodnotenia jednotlivých fakúlt či univerzít. Možno sa univerzity časom vyprofilujú, to je však dlhodobý proces. Zatiaľ sa tradične a automaticky za záruku kvality považuje vek univerzity, čo však nemusí vždy zodpovedať realite. Akademické tituly z rôznych univerzít sú teda v praxi rovnocenné, čo iste nie je ideálny stav.

V súvislosti s univerzitnými titulmi docent a profesor by som považoval za potrebné zdôrazniť, že sú to vedecko-pedagogické hodnosti, čiže sa neudeľujú len za vedeckú prácu, na čo sa obvykle zabúda. Čo sa vlastne skrýva za pojmom pedagogický? To neznamená len odučenje 1 – 2 prednášok zo svojej najužšej špecializácie. Vysokoškolský pedagóg musí mať širší záber a úmerne tomuto záberu musí sledovať aj najnovšiu literatúru. Učenie 6, ale nezriedka 12 či viac hodín týždenne za semester je pritom samozrejmosťou. Okrem samotného prednášania treba napr. každý rok vymyslieť okolo 15 seminárnych prác a tieto aj prečítať (niekedy aj viackrát). Každý rok je potrebné viesť niekoľko diplomových prác, napísať na ne posudky, prípadne aj oponentské posudky na ďalšie práce (aj z iných univerzít), a to, prirodzene, bez honoráru. Okrem toho každý semester treba vyskúšať či inak ohodnotiť niekoľko desiatok študentov, keďže už sa neudeľujú zápočty a každý kurz sa musí zavŕšiť hodnotením. V súčasnosti treba viesť aj špeciálne kurzy pre doktorandov, organizovať exkurzie či prax pre poslucháčov atď. Nebudem pokračovať vo vymenúvaní pedagogických povinností, nechcem, aby to vyzeralo, že sa sťažujem. Podobné je to aj u archeológov pracujúcich v múzeách, ktorých práca má svoje špecifiká. To je však opäť iný problém (a oni za svoju činnosť, žiaľ, nemajú možnosť získať žiadny titul).

Nebol by som rád, keby sa moje slová chápali ako akési ospravedlňovanie rôznych inštitúcií, nechcem nijako relativizovať hodnotenie vedeckej práce. Naopak, považujem ho za potrebné a prospešné. A ak som sa v prvej časti príspevku pozastavoval nad istou benevolenciou komisií udeľujúcich tituly, nechcem teraz tvrdiť, že je to správne. Len by bolo žiaduce hodnotiť komplexne (mám na mysli aj neformálne hodnotenie vo vedeckej komunite) a brať pritom do úvahy špecifický charakter práce univerzitných, múzejných či pamiatkovo orientovaných archeológov.

Toľko som považoval za potrebné uviesť k problematike, ktorá nie je špecificky archeologická, ale domnievam sa, že do určitej miery je špecificky slovenská, pretože chýbajúca verejná diskusia o akademických tituloch je súčasťou takmer neexistujúcej diskusie o problémoch vedeckej práce v spoločenských vedách na Slovensku vôbec.

Eduard Krekovič

SPOLOČENSKO-VEDECKÉ PODUJATIA

Doba laténska v Čechách, na Morave a na Slovensku

V poradí už piate stretnutie odborníkov a záujemcov o problematiku doby železnej sa uskutočnilo v Černici neďaleko Českého Krumlova, v malej dedinke, ktorú tvorí bývalý statok (terajší hotel), kostol a niekoľko domov. Garantom pravidelných stretnutí je Československá skupina pre dobu železnú. Hlavným usporiadateľom tohto stretnutia, ktoré sa konalo od 4. 5. do 7. 5. 2004, bola česká strana a hlavou organizačnej skupiny Natalie Venclová.

Program konferencie bol veľmi bohatý. Je to otvorené fórum, kde okrem odborníkov na danú problematiku majú možnosť prezentovať svoje výsledky aj študenti archeológie, ktorých práce sú zamerané na dobu laténsku. Takto dostali priestor študenti z Brna, Plzne a Prahy (M. Novák, L. Janíček, T. Polišínský, R. Křivánek). Taktiež svoje prvé výsledky ponúkli na oponentúru aj doktorandi z Prahy a Nitry (A. Danielisová, L. Benediková, G. Brežňanová, B. Kovár). Práve prezentované práce študentov a doktorandov boli podrobené zaujímavé a niekedy dosť ostrej diskusii, ktorá určite prispeje k skvalitneniu ich ďalšieho smerovania.

Prvý deň odzneli referáty hlavne českých kolegov. Okrem prác všetrannejšieho charakteru, ktoré sa zaoberali neskorohalštatským osídlením v Neznášově (M. Novák), kultúrnou krajinou doby železnej v západných Čechách (L. Janíček), pokusom historickej interpretácie zázemia stredočeských opíd (T. Polišínský) a geografickým prieskumom na archeologicky neskúmaných častiach českých opíd (R. Křivánek), zaujali informácie o hutníckom regióne Říčanska

(N. Venclová) a prezentácia aktuálneho stavu poznania Českých Lhotic (A. Danielisová). Večerný blok uzatvorili numizmatické prednášky o galských potinových minciach v severnom stredodunajskom priestore (E. Kolníková) a o keltských minciach vedľajších radov (J. Militký). Streda bola venovaná exkurzii po archeologických lokalitách chránenej krajinskej oblasti Blanského lesa. Ako sme sa mali možnosť presvedčiť, okrem prírodných krás je tento región bohatý aj na historické a kultúrne pamiatky. Navštívili sme najvyšší vrch Blanského lesa Kleť s hviezdárňou. Vďaka krásnemu počasiu a dobrej viditeľnosti sme mali možnosť pokochať sa panorámou rakúskych Álp. Pokračovali sme prehliadkou stredovekého rázovitého mestečka Chvalšiny, ktoré je v zozname UNESCO, oppida Třisov, kláštora a hradu Brhlov-Kuklov a ďalších zaujímavých miest. Exkurzia bola veľmi poučná aj vďaka kvalitnému sprievodnému slovu od Z. Karasovej a M. Chvojku. Štvrťkový maratón prednášok sa uskutočnil v prekrásnom prostredí Mestského múzea v Českom Krumlove. Témy príspevkov boli veľmi rôznorodé. Hovorilo sa o kultúrnom obraze osídlenia stredného Slovenska (L. Benediková, B. Kovár), o distribučných zónach laténskych spôn (G. Brežňanová), o zaujímavom súbore laténskeho skla zo Spiša (G. Brežňanová, M. Soják), o datovaní bojovníckeho hrobu z Hurbanova "Konkol" (J. Bujna), o opevnenom areáli na stolovej hore Vladař v západných Čechách (M. Chytráček, L. Šmejda, P. Pokorný), o prieskume Třisova (J. John), o nových laténskych nálezoch (J. Michálek), o problematike datovania žiarových hrobov zo Zemplína (E. Miroššayová), o neskorolátenskom objekte z Bratislavy (A. Vrteľ). Prezentácia formou posteru bola venovaná rekonštrukcii laténskych krosien z Devína (T. Belanová). V ďalšom bloku referovali poľskí kolegovia o laténskych hroboch v Hornom Sliezsku (M. Bednárek), o nových nálezoch z Dolného Sliezska (A. Kościcki) a o výsledkoch z výskumu v Pełczyskach (M. Rudnicki). Pokračovali referáty o laténskom sídlisku v Medloviciach (D. Parma) a výsledkoch archeobotanických analýz z tohto sídliska (M. Hajnalová). Vo večerných hodinách nás pracovník múzea v Českom Krumlove sprevádzal po historických pamiatkach mesta. Mali sme možnosť vidieť aj povrchové nálezy ložísk grafitu. V posledný deň bol venovaný prezentácii výsledkov prírodovedných analýz technickej keramiky, sapropelitu, skla a trosky z laténskych sídlisk (M. Hložek), datovaniu sídliska v Němčiciach na Hanej na základe spôn (M. Čížmář) a novým poznatkom k výskumu doby laténskej na Slovensku (K. Pieta). Konferencie sa zúčastnilo 46 bádateľov z Čiech, Slovenska, Poľska a jeden z Rakúska (P. C. Rams). Napriek snahe organizátorov dodržať limity stanovené pre jednotlivé prezentácie, priestor na diskusiu bol dosť obmedzený a presúval sa väčšinou do večerných kuloárnych posedení. Túto skutočnosť sme si uvedomovali všetci a bude potrebné sa nad koncepciou programu zamyslieť pri ďalšej konferencii.

Celkové zhodnotenie konferencie urobili na záver hlavní organizátori (N. Venclová, M. Čížmář, K. Pieta). Veľmi kladne bola prijatá ponuka poľských kolegov usporiadať niektoré z nasledovných stretnutí na území Poľska. V poradí šieste stretnutie sa uskutoční v roku 2005 opäť na Slovensku.

Gertrúda Brežňanová

Kolokvium "Problémy výskumu keramiky v hroboch"

Dňa 12. mája 2004 sa v zasadacej sále Archeologického ústavu SAV v Nitre uskutočnilo ďalšie so stretnutí bádateľov zaoberajúcich sa výskumom keramiky, zameriavajúc sa pritom na metodológiu tohto výskumu. Kolokvium Problémy výskumu keramiky v hroboch zorganizovala pracovná skupina bilaterálneho poľsko-slovenského projektu "Keramika ako prameň poznania kultúrnych systémov na Slovensku a v Poľsku", ktorý sa rieši na pôde Inštitutu archeológii i etnologii PAN a Archeologického ústavu SAV.

Stretnutie sa odohralo v mimoriadne komornej atmosfére, a to nielen z pohľadu počtu aktívnych účastníkov, ale aj z pohľadu počtu obecnstva. Bádatelia sa pritom prvýkrát stretli až po dvoch rokoch od konania posledného stretnutia (pred dvomi rokmi v Poľsku), čím reagovali na klesajúci záujem o účasť na týchto podujatiach (ktorá nie je iba sprievodným javom tejto akcie, ale väčšiny tematicky úzko ohraničených archeologických vedeckých podujatí na Slovensku).

Na podujatí odznali tieto referáty: Katarzyna Świątek: Przemiany stylu i zdobnictwa ceramiky od III okresu EB do V okresu EB na podstawie analizy ceramiky z cmentarzysk w okolicy Jordanowa Śląskiego. - Andrzej Mierzwinski: Libacje obrzędowe w świetle ceramiky grobowej kultury łużyckiej. - Lucia Benediková: Seriacia áno či nie? Problémy pri vyhodnocovaní keramiky z pohrebisk zo záveru lužickej kultúry na severnom Slovensku. - Justyna Baron: Przejawy pozautylitarnych funkcji ceramiky grobowej na przykladzie stanowiska kultury łużyckiej w Miłosławicach, woj. dolnośląskie. - Dagmara Łaciak: Niektóre aspekty rekonstrukcji wytwarzania ceramiky grobowej ludności kultury łużyckiej. - Andrzej Moszczyński: Ceramika grobowa grupy olsztyńskiej z cmentarzyska w Tumianach, gm. Barczewo. - Danica Staščíková-Štukovská: Nádoba s profilovaným hrdlom z pohrebiska v Borovciach. - Maciej Trzecicki: Znaleziska ceramiky w grobach na cmentarzyskach wczesnośredniowiecznych na ziemiach polskich. - Milan Hanuliak: Netradičné formy nádob z veľkomoravských pohrebiskových lokalít. - Ivona Vlkolinská: Zriedkavé druhy výzdoby na keramike z pohrebisk 9. - 10. stor.

Pracovné stretnutie zavŕšilo kuloárne posedenie, na ktorom sa prebrali jednak posledné diskusné príspevky k predneseným referátom, ako aj mnoho iných otázok.

Lucia Benediková

Stav a perspektívy výskumu stredovekých opevnených sídel na Slovensku

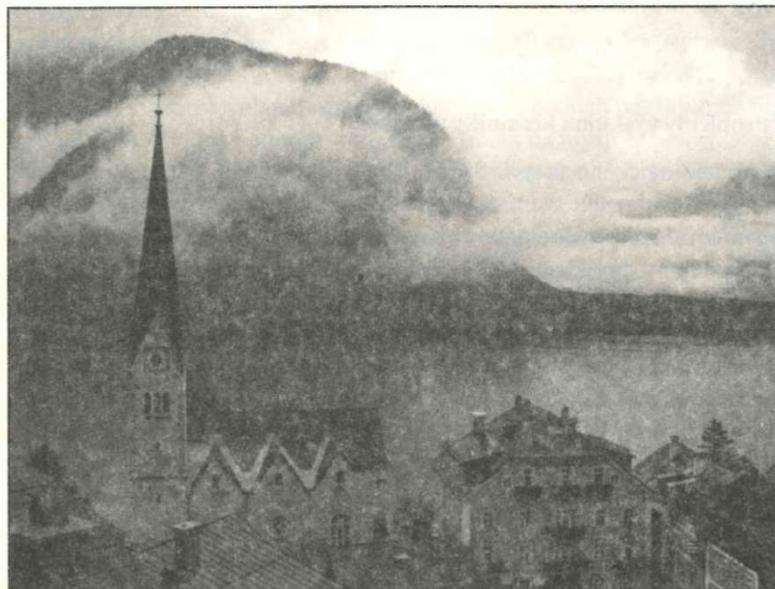
Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV v Nitre pripravili kolokvium "Stav a perspektívy výskumu stredovekých opevnených sídel na Slovensku". Cieľom podujatia bolo stretnutie bádateľov venujúcich sa výskumu stredovekých opevnených sídel a výmena najnovších poznatkov o výskume opevnených sídel na Slovensku.

Na kolokviu odznelo 12 príspevkov odzrkadľujúcich široký pohľad na problematiku opevnených sídel. V prvom sa prezentovali referáty zamerané na metodiku výskumu, či výsledky výskumu v rámci väčších regiónov. M. Plaček poukázal na príklade niektorých východoslovenských hradov na potrebu vykonávania revízijských prieskumov hradov. A. Ruttkay predstavil Šmilauerov vodopis starého Slovenska ako prameň a pomôcku pre výskum stredovekých fortifikácií, pričom prezentoval konkrétne výsledky v Ponitří. J. Lukačka upozornil na dosiaľ nedostatočné využitie písomných prameňov pri štúdiu stredovekých opevnení. S doterajšími výsledkami analýzy nálezov mincí zo stredovekých hradov na Slovensku oboznámil účastníkov kolokvia J. Hunka. M. Bóna predstavil Slovenskú hradovednú spoločnosť - ASA. Ďalšia skupina príspevkov bola venovaná výsledkom výskumu opevnených sídel v konkrétnych regiónoch, či výskumu jednotlivých lokalít. V. Hanuliak oboznámil účastníkov so súčasným stavom a perspektívami výskumu Starého zvolenského hradu. Včasnostredovekým hradiskám na Orave bol venovaný príspevok D. Hulínka a M. Čajku. M. Čajka vo svojom príspevku prezentoval výsledky archeologického výskumu na Oravskom hrade. M. Bóna, P. Horanský a M. Šinkovic podali informáciu o výsledkoch doterajšieho výskumu a o obnove hradu Uhrovec. Stav výskumu stredovekých opevnených sídel na východnom Slovensku bol nosnou témou príspevku G. Lukáča. P. Mosný vo svojom príspevku podal informáciu o výsledkoch archeologického výskumu hradu Ľupča v roku 2003. Výsledky prieskumu predsunutých opevnení hradov a hrádok na južnom Slovensku boli témou referátu P. Bednára a E. Fottovej.

Príspevky, prednesené v rámci kolokvia i diskusie ukázali rozsiahlu aktivitu pri výskume opevnených sídel na Slovensku. Vo viacerých vystúpeniach v rámci záverečnej diskusie zaznela požiadavka, aby sa zintenzívnila výmena poznatkov o najnovších výsledkoch výskumu stredovekých opevnených sídel, a aby sa takéto podujatie uskutočňovalo pravidelne každý rok.

Peter Bednár

Symposium Hallstatt-Textilien

Malebná panoráma mestiečka Hallstatt

V dňoch 4. - 6. júna 2004 sa uskutočnil prvý ročník medzinárodnej konferencie pod názvom "Symposium Hallstatt-Textilien," ktorá sa konala v kultúrno-kongresovom dome uprostred malebného mestiečka Hallstatt v Rakúsku. Toto stretnutie bolo zamerané predovšetkým na predstavenie textílií zo soľných baní v Hallstatte, a zároveň bolo vhodnou príležitosťou na diskusiu medzi textilnými odborníkmi zo širokého geografického priestoru. Úzko zamerané stretnutie sa konalo pod záštitou UNESCO a organizačne ho pripravili Gesellschaft zur Förderung der Textil-Kunst-Forschung Wien, Prähistorische Abteilung des Naturhistorischen Museums Wien a Universität für Angewandte Kunst Wien - Abteilung Archäometrie. Sympózia sa zúčastnilo

viac ako 70 bádateľov z Austrálie, Dánska, Holandska, Nemecka, Nórska, Rakúska, Rumunska, Slovenska, Švajčiarska, Talianska, USA a Veľkej Británie, odznelo 15 prednášok a prezentovaných bolo 8 posterov. Tematicky boli referáty začlenené do niekoľkých blokov: Hallstatt - nálezisko a textilie, postery a experimenty k textíliám z Hallstattu a nakoniec nálezy textílií z geografického okolia.

Na úvod privítali všetkých účastníkov organizátori Peter Scheutz (starosta mesta Hallstatt), Peter Bichler (Gesellschaft zur Förderung der Textil-Kunst-Forschung) a Anton Kern (Naturhistorisches Museum Wien - Prähistorische Abteilung). V priebehu prvého konferenčného dňa boli predstavené rakúske soľné náleziská a súbory textílií v celkovom kultúrno-geografickom kontexte. Odzneli tieto prednášky: Anton Kern: Hallstatt-Namengebender Fundort der Hallstattkultur, Hans Reschreiter: Introduction-The prehistoric salt mines at Hallstatt and its textile remains, Thomas Stöllner: Mehr als alte Fetzen-Textilien aus dem eisenzeitlichen Salzbergwerk von Hallein-Dürnberg, Karina Grömer: The textiles from the prehistoric salt-mines in Hallstatt, Helga Mautendorfer: Sewn textiles from the

prehistoric Hallstatt, Karina Grömer: Reconstruction of the tablet-woven ribbons from the salt-mines in Hallstatt. Tento zaujímavý program bol prerušený rozsiahlou popoludňajšou exkurziou do múzea v Hallstatte so sprievodným slovom Antona Kerna a riaditeľa múzea Rudolfa Gamsjägera.

Druhý deň konferencie bol venovaný spoznávaniu Hallstattu: uskutočnila sa exkurzia do prehistorických soľných baní s podrobným výkladom Hansa Reschreitera, prehliadka pohrebiska so sprievodným slovom Antona Kerna a návšteva archeologického centra s demonštráciou a ochutnávkou pravekej kuchyne. Pravekou slaninkou a chutným vínom osviežení účastníci konferencie sa lanovkou presunuli z horského prostredia do kongresového centra, kde sa konal ďalší blok prednášok zameraný na analýzu farbených textílií z Hallstattu. Ancient colours-recent knowledge. Dyestuff and element analysis on textiles from the prehistoric salt-mine of Hallstatt predstavila tromi referátmi Regina Hofmann-de Keijzer v spolupráci s Maartenom R. van Bommelom a Ineke Joosten.

Záverečný deň priniesol nové poznatky zo širšieho geografického okolia od švajčiarskych nálezísk po Altaj: Antoinette Rast-Eicher: From bast fibres to wool: The early textiles, Ingrid Schierer: Ein Webstuhlbefund aus Gars-Thunau (Hallstatt B). Rekonstruktionsversuch und Funktionsanalyse, Marta Bazzanella, A. Maspero a Lorenzo Dal Ri: Iron Age textiles from Riesenferner/Vedretta di Ries (BZ, Italy), Regina Knaller: Skythenzeitliche Textilfunde aus frostkonservierten Grabanlagen des Altai-Gebirges, Lise Bender Jorgensen: Hallstatt and La Tene textiles in archives of Central Europe, Tereza Belanová: The state of research of La Tene textiles from Slovakia and Moravia.

Program tematicky doplnila prezentácia posterov, ktoré boli v priebehu trvania konferencie vyvesené priamo v kongresovej sále: Michaela Morelli: Condition of Hallstatt-textiles, Carine Gengler: The storage of the textiles from Hallstatt, Helmut Sattmann: Spurensuche im Gewebe: Die Kleiderlaus (Pediculus humanus), Karina Grömer: Reconstruction of the tablet-woven ribbons from the salt-mines in Hallstatt, Austria, Anna Hartl, Regina Hofmann-de Keijzer: Imitation ancient dyeing methods from Hallstatt period-dyeing experiments with Weld, Indigo and Oak bark. Zároveň boli tou istou formou predstavené aj experimenty: Christel M. Baldia, Kathryn A. Jakes: Experimental dyeing replication of prehistoric textile materials with Bloodroot, Ingrid Schierer: Webexperimente nach dem Befund von Gars/Thunau (Attempts at weaving within "Experimentelle Archäologie" in Asparn/Zaya, Austria. A selection), Karina Grömer: Efficiency and technique - Experiments with original spindle whorls.

Napriek trom daždivým dňom sa sympóziu odohralo vo veľmi príjemnej a priateľskej atmosfére a organizačne sa veľmi dobre vydarilo. Ukázalo sa, že napriek úzkej špecializácii sa "textilnej archeológii" venuje množstvo odborníkov z celého sveta, čo sa prejavilo najmä výmenou podnetných myšlienok a skúseností počas prednášok i v záverečných diskusiách. Výsledky konferencie budú v roku 2005 publikované v medzinárodnom periodiku *British Archaeological Reports (BAR)*. Organizátori, rovnako ako aj účastníci veľmi dúfajú, že sa podobné pracovné stretnutia budú konať častejšie a v pravidelných intervaloch.

Účastníci konferencie pred vstupom do soľnej bane.

Tereza Belanová

Postmedieválny archeologický výskum na Slovensku

Bratislava, 10. júna 2004

Novovek a materiálna kultúra z obdobia novoveku v spojení s archeológiou je na Slovensku doposiaľ takmer nič nehovoriacim pojmom. Všeobecne prijímaný názor, že novovek je z hľadiska archeológie nezaujímavý, resp. že sa už nachádza v „záujmových sférach“ iných vedných disciplín, napr. národopisu a dejín umenia, je pri súčasnom trende archeologického bádania neudržateľným anachronizmom.

Prvotný záujem o vedecké zhodnocovanie materiálnej kultúry najmä v spojení s hlbším bádáním v oblasti hospodárskych dejín má svoj počiatok v anglosaských krajinách a možno povedať, že vyprofilovaná postmedieválna archeológia sa v týchto krajinách v súčasnosti teší rovnocennému postaveniu v spektre archeologických subdisciplín a reflektuje širokú oblasť záujmových a hospodárskych aktivít v kontinuite s bádáním o stredoveku (urbánna, industriálna, montánna archeológia atď.; pozri napr. edíciu *Post-mediaeval archaeology*). Potreba odborného archeologického bádania a adekvátneho teoretického zhodnocovania primárne novovekej problematiky našla svoje

uplatnenie aj v stredoeurópskom regióne, preto v súčasnosti už nie je ničím nezvyčajným stretnúť sa s výsledkami takýchto aktivít v susedných krajinách, z ktorých na ilustráciu uvedieme Maďarsko (napr. *Siklósi 2002*), Rakúsko (napr. *Spindler 2002*, 4 – 7; edícia *Nearchos*), Českú republiku (napr. pravidelné štúdie v *Archeologia Pragensia*) a Moravu (*Archeologia technica*) atď.

Prvotnou snahou o vykrytie tejto bádateľskej medzery ešte v rámci spoločného Česko-Slovenska mal byť zborník *Studies in post-mediaeval archaeology* (Praha 1990; *Pajer 1990*, 23 – 28), v ktorom nachádzame príspevky jednotlivých autorov na vysokej teoretickej úrovni. Tento pokus však skončil už prvým číslom zborníka a odvtedy sme sa s podobným počínom v našom geografickom priestore, žiaľ, nestretli.

Potreba reflektovať narastajúce množstvo novovekého materiálu z archeologických výskumov poslednýkrát rezonovala na Katedre archeológie bratislavskej Univerzity Komenského, ktorej pracovníci pod vedením doc. PhDr. J. Hošša, CSc., zorganizovali historicky prvú konferenciu o problémoch bádania novovekej archeológie na Slovensku s názvom *Postmedieválny archeologický výskum na Slovensku*. Konferencia sa uskutočnila 10. júna 2004 v priestoroch archeologického seminára KA UK a zúčastnilo sa ho bezmála štyridsať zástupcov inštitúcií, ktorých sa tieto problémy týkajú (Archeologický ústav SAV, múzeá, pamiatkové úrady a univerzity). Potrebu a význam akcie podčiarkuje 22 prezentovaných referátov. V príspevkoch sa autori venovali na jednej strane výsledkom výskumov a najcharakteristickejším nálezom keramiky a skla, zatiaľ čo na druhej strane stáli analytické referáty, v ktorých boli nálezy podrobené teoretickému vyhodnoteniu v závislosti od individuálnych teoretických možností.

V bloku referátov zameriavajúcich sa na výskum novovekej keramiky odznel príspevok P. Horanského: „Tvrdá pálená krytina a tehly“, I. Strakošovej: „Nálezy kachlíc a ich výroba v Humennom a okolí“, D. Divilekovej: „Renesančné kachlice z hradu Devín“, E. Hraškovéj: „Novoveká keramika z nálezov v Lučenci“, A. Botoša: „Keramika tureckej proveniencie v regiónoch Novohrad a Gemer-Malohont“, T. Nešporovej: „Habánska keramika na hrade Trenčín“, M. Chlebanu: „Tvary a výzdoba trencianskej fajanse“, J. Hošša a B. Resutíka: „Nálezy z neskororenesančnej žumpy v dome na Františkánskom nám. 6 v Bratislave“, B. Lesáka: „Hromadný nález keramiky a skla z Ventúrskej ul. 3 v Bratislave“, P. Mosného: „Novoveké nálezy z hradu Lupča“, J. Urminského: „Materiálna kultúra a vybavenie františkánskych kláštorov 17. – 18. stor. v nálezoch z Katarínky pri Dehticiach a Hlohovca“ a M. Samuela a M. Čurného: „Zhodnotenie súboru keramiky z pivnice eremitky č. 9 Zoborského kláštora v Nitre.“ Tu je potrebné vyzdvihnúť snahu autorov komplexne informovať o nálezoch a nálezových celkoch (skladba, pôvod). Pozitívom je nesporne určitá plasticita obrazu materiálnej kultúry, ktorú sprostredkovali príspevky z veľkej časti územia Slovenska. Z tejto časti kolokvia vyplynula potreba diskusie o zjednotení terminológie a formálneho a obsahového významu používaných spojení. Za osobitne hodnotný považujeme príspevok P. Horanského o tehliarskych výrobkoch v novoveku, keďže táto problematika je v slovenskej archeologickej spisbe doposiaľ neriešená. Výrobkov z kovov sa týkali referáty M. Králikovej: „Devocionálne jako inventár hrobů ze 16. – 18. století“, M. Slivku: „Novoveké devocionálne z územia Slovenska“, P. Košovej: „Ku klasifikácii neskorostredovekých až včasnouovovekých ostrôh na Slovensku“, D. Kyselovej: „Mosadzné misy v zbierkach bratislavských múzeí“ a A. Fialu: „Zámky a zámočnictvo v novoveku“. Za mimoriadne prínosné možno považovať práve príspevky M. Králikovej a M. Slivku, ktorí podali výklad genézy, používania i významu všetkých druhov novovekých hrobových devocionálií s platnosťou pre územie Slovenska a južnej Moravy. Aj v tomto prípade treba zdôrazniť, že na Slovensku ide o nespracovaný okruh. Do problematiky neskororenesančného odievania pomohla účastníkom konferencie preniknúť K. Fúryová v príspevku „Archeologické nálezy z cintorína pri kostole sv. Michala v Trnave“, ktorá predstavila varianty rekonštrukcie ženského odevu na základe mimoriadne dobre zachovaných nálezov jeho súčastí. Maximálne erudovaný výklad o technologických aspektoch neskorostredovekého a novovekého mlynárstava a mlynov a o archeologicky zachytiteľných stopách po nich podal v príspevku „Vodné mlyny“ L. Mlynka, ktorý zároveň upozornil na neutešený stav posledných pobrežných kolových mlynov na Malom Dunaji charakteristických iba pre územie Slovenska. Prítomných určite zaujal aj referát V. Hanuliaka „K formám obrany stredoslovenských banských miest v 16. storočí“, v ktorom predstavil historické a vojenskostrategické pozadie vzniku jednotlivých defenzívno-fortifikačných prvkov v kontexte nutnosti protitureckej obrany stredoslovenského regiónu. J. Hunka v referáte „Význam mincí a iných s obchodom spojených pamiatok zo 16. až 19. stor. zo Slovenska“ okrem mincí a ich výpovednej hodnoty v jednotlivých identifikovaných kontextoch predstavil širokú paletu často opomínaného novovekého numizmatického materiálu (váhy, závažia, pokladničky, plomby, počítacie, pracovné a charitatívne žetóny, banské, robotné, mestské a konzumné znaky). O predbežných výsledkoch archeologických výskumov stojacej barokovej architektúry a o v nejednom prípade doslova lukratívnych nálezoch z nich informovali vo svojich príspevkoch P. Bednár, M. Kvasnicová a P. Ratimorská: „Výskum bývalého kolégia jezuitov v Komárne“ a J. Hoššo: „Výskum neskorobarokovej kaplnky v Bzinciach – Hrušovom“.

Snaha autorov o vyčerpanie okruhu otázok sa musela odzrkadliť aj v dĺžke a kvalite diskusných príspevkov, najmä v populudnejšej a večernej časti konferencie (posledný referát odznel okolo 20.00 hod.). V tejto súvislosti je tiež potrebné oceniť vytrvalosť účastníkov a zástupcov študentskej obce z Katedry archeológie UK.

Napriek niekoľkým organizačným nedostatkom, je nutné vyzdvihnúť snahu organizátorov, ktorí presvedčili, že aj pri minimálnych nákladoch a bez konferenčných poplatkov je možné dosiahnuť pozitívne výsledky. Na záver patrí naša vďaka organizátorom za milú a potrebnú akciu, ktorá, ako dúfame, sa v budúcnosti stane pravidelnou. Referáty budú publikované v zborníku Filozofickej fakulty UK *Musaica*.

Literatúra:

PAJER, J. 1990: On the development of a new scientific discipline - post-mediaeval archaeology. Some thoughts on its current state and its perspectives (K rozvoji nového vědního odvětví - postmedievální archeologie. Úvaha nad současným stavem a perspektivami rozvoje). In: Studies in postmediaeval archaeology 1, Praha, 23 - 28.

SIKLÓSI, Gy. 2002: Egy székesfehérvári fogadó 18 - 19. századi üveg- és kerámiaanyaga. A Szent István Király Múzeum Közleményei A. sorozat 37. Szám, Budapest.

SPINDLER, K. 2002: Mittelalter -und Neuzeitarchäologie in Forschung und Lehre an der Universität Innsbruck. Arch. Österreichs 13, 4 - 7.

Marián Čurný

Postmedieválny archeologický výskum a postmedieválna materiálna kultúra na Slovensku

Pod týmto názvom sa 10. júna 2004 konal seminár venovaný doteraz nie dostatočne docenenému úseku archeologického výskumu na Slovensku. Neformálneho stretnutia, ktoré bolo súčasťou grantovej úlohy VEGA, sa v prízemných priestoroch Katedry archeológie Filozofickej fakulty UK, stretlo viac než 40 odborníkov – archeológov, etnografov, historikov, historikov dejín umenia a architektov z celého Slovenska, a tiež z Brna.

Účastníci predniesli celkovo 23 referátov, z ktorých väčšina bola venovaná analýze keramiky z archeologických výskumov (E. Hrašková, A. Botoš, T. Nešporová, B. Resutík, J. Hoššo), ale aj z etnografických zbierok múzeí (I. Chlebaná), od 16. do začiatku 19. storočia. Prednesené referáty iba potvrdili všeobecne známe poznanie o bohatosti a rozmanitosti tohto materiálneho prameňa, ktorého masový výskyt sprevádza väčšinu výskumov vyvolaných stavebnou činnosťou. Referujúci venovali pozornosť archeologickým nálezom renesančnej keramiky, tiež keramiky, ktorej môžeme dať prívlastok turecká, ako aj fajanse z múzejných zbierok. Množstvom zaujímavý, a navyše výzdobou atraktívnejší, bol ďalší hrnciarsky produkt – renesančné a barokové kachlice, a to z najzápadnejšej na tento druh nálezov bohatej lokality (D. Divileková – Devín) aj z východného Slovenska (I. Strakošová – Humenné a okolie). Prehľadu predmetov dennej potreby, ktoré boli neoddeliteľnou súčasťou každého domu vo včasnom stredoveku, sa venovali referáty o tzv. dutom skle z územia Bratislavy (B. Lesák, B. Resutík). Bonbónikom seminára bol a zaslúženú pozornosť si vyslúžil referát, P. Horanského, ktorý sa zaoberal na prvý pohľad veľmi všednými produktmi z hlíny – tehlám a krytínám.

Zvláštny blok tvorili referáty zamerané na kovové predmety. Veľké uznanie si vyslúžil hlavne referát A. Fialu o zámkoch a kľúčoch zo zbierok Mestského múzea v Bratislave. Nemenšou pozornosťou sa však tešil aj referát začínajúcej archeologičky P. Košovej, ktorá prezentovala triedenie neskorostredovekých a včasnónovovekých ostrôh. Už tradične veľmi pútavé bolo aj vystúpenie J. Hunku s referátom o minciach a obchode v 16. až 19. storočí. Blok uzavrela D. Kyselá referátom o mosadzných misách v zbierkach bratislavských múzeí.

Na fortifikácie a obranu krajiny sa zamerl P. Mosný v referáte o najnovších výsledkoch výskumu hradu Lupča a V. Hanuliak v príspevku o obrane stredoslovenských miest v 16. storočí.

Rozsiahly blok tvorili aj príspevky o sakrálnych stavbách a pohrebnom ríte. Referujúci informovali o najnovších výsledkoch výskumov kláštorných stavieb (P. Bednár, M. Kvasnicová, M. Samuel, M. Čurný, J. Urmínský) a venovali sa ako architektúre tohto špecifického fenoménu v našich dejinách, ako aj materiálnej kultúre každodenného života rehoľníkov. Problematikou pohrebného rítu sa podrobne zaoberala zástupkyňa Masarykovej univerzity M. Králiková, a tiež člen hostiteľskej katedry M. Slivka. Informatívne príspevky o konkrétnych výskumoch kostolných cintorínov a sakrálnych stavieb predniesli K. Fűryová a J. Hoššo.

Na záver stretnutia odznel príspevok etnografa L. Mlynku, ktorý sa erudovaným spôsobom sústredil na problematiku vodných mlynov a podrobne analyzoval ich konštrukciu, technológiu mlynských stavieb, a tiež opísal bežný život a spoločenské postavenie mlynárov.

Na záver sa účastníci zhodli na potrebe konania podobných akcií aj v budúcnosti, a zdôraznili, že archeologický výskum by nemal končiť pred prahom novoveku, ale mal by rešpektovať aj potrebu štúdia postmedieválneho materiálu. Hostitelia z Katedry archeológie FFUK prisľúbili opätovne sa podieľať na organizácii podobných akcií a zaslané rukopisy príspevkov publikovať v zborníku Filozofickej fakulty UK MUSAICA.

Jozef Hoššo

Neformálna odborná diskusia pri príležitosti životného jubilea PhDr. Dariny Bialekovej, CSc.

Čas beží a aj v slovenskej archeológii a v našom profesionálne nie veľmi starom odbore pribúdajú bádatelia, ktorí sa dožívajú okrúhlych životných jubileí, pri ktorých si uvedomujeme, že jubilant alebo jubilantka zasvätil i 50 rokov svojho života archeológii. V takomto bode svojej púte sa ocitla i PhDr. Darina Bialeková, CSc. (zdravica k jubileu bola uverejnená v Informátore XV/2004/1). Zvažovali sme, akým spôsobom si vhodne pripomenieme nielen životné jubileum, ale najmä výsledky jej práce. Rozhodli sme sa usporiadať neformálnu diskusiu venovanú odborným problémom, ktorými sa zaoberala počas svojej viac ako polstoročnej praxe. Podujatie sa konalo 13. júla 2004 v AÚ SAV a zúčastnili sa ho okrem slovenských odborníkov na problematiku Slovanov tiež poprední odborníci z Česka a Poľska. Program nebol vopred pevne stanovený, jednou z podmienok bolo, aby diskutujúci vychádzali z problematiky, ktorou sa Dr. Bialeková zaoberala. Ďalej to mala byť diskusia objektívna, teda s prínosom najnovších výsledkov i v prípade, že pôvodné tézy sa zmenili alebo existuje predpoklad, že budú meniť. Pretože v podmienkach AÚ SAV išlo

o netradičné podujatie, diskusia sa odohrávala v komornom prostredí (cca 25 osôb). Neľahkú úlohu "moderátora" prijal PhDr. J. Zábojník, CSc. a bravúrne ju zvládol. Účastníkov diskusie privítal riaditeľ AÚ SAV prof. PhDr. A. Ruttkay, DrSc., ktorý si v nabitom pracovnom programe našiel čas na účasť na takmer celom podujatí.

Treba povedať, že tak organizátori ako i účastníci boli napätí, ako bude takéto stretnutie prebiehať, a či sa podarí dosiahnuť cieľ objektivity akademickej diskusie. Nie je ľahké diskutovať bez pripraveného referátu na danú tému v kruhu odborníkov, vyžaduje si to skutočne dobré znalosti a orientáciu v problematike, v neposlednom rade i pohotovosť a dobrú pamäť. Osobne som mala najväčšiu obavu o vyplnenie stanoveného času. Výsledky prekonalí aj najoptimistickejšie očakávania. Diskusia sa rýchlo rozbehla a bola by zrejme pokračovala až do večera nebyť objektívnych ohraničení daných cestovnými spojmi pre zahraničných a mimonitrianskych účastníkov. Ťažko hovoriť o programe, pretože sa do diskusie zapájali skoro všetci účastníci sedenia bez toho, aby si skákali do reči. Predsa však vždy jeden z prítomných prezentoval voľným spôsobom tému, ku ktorej sa potom diskutovalo. Debatovalo sa o včasnოსlovanskom osídlení (PhDr. N. Profantová, PhD., PhDr. G. Fusek, CSc.), o žltej a sivej keramike v období avarského kaganátu (PhDr. J. Zábojník, CSc.), o blatnicko-mikulčickom horizonte (PhDr. J. Macháček, CSc.), o interdisciplinárnej spolupráci (prof. M. Dekówna, PhDr. D. Staššíková-Štukovská), o antropológii versus archeológii (RNDr. J. Jakab, CSc.), o výskume a interpretácii veľkomoravského sídelného komplexu v Pobeďime a v Mikulčiciach (PhDr. L. Poláček, CSc.). Jubilantka obdivuhodným spôsobom vydržala diskutovať po celý čas trvania podujatia, s viditeľným potešením sa vyjadrovala k najnovším výsledkom výskumu a prispela k nekonformnej diskusii a veľmi príjemnej a odborne vysokej úrovni podujatia. Účastníci sa zhodli, že takéto diskusie by mohli byť častejšie.

Výsledky tohto stretnutia neboli plánované na publikovanie, preto ani publikované nebudú. Skúsenosti z podujatia však dovoľujú odporučiť organizáciu neformálnych odborných diskusií pri príležitosti životných jubileí významných slovenských archeológov (či iných) i v budúcnosti, pretože stále je s kým a hlavne o čom diskutovať.

Danica Staššíková-Štukovská

45 rokov od začatia archeologických výskumov v obci Pobeďim

Dňa 3. septembra 2004 sa v obci Pobeďim uskutočnila milá slávnosť. Občania si pripomenuli 45. výročie začatia prvého archeologického výskumu na známom slovanskom hradisku. Tento výskum je spojený predovšetkým s menom PhDr. Dariny Bialekovej, CSc., v súčasnosti už dlhoročnej pracovníčky Archeologického ústavu SAV v Nitre. Dr. Bialeková slávila v tomto roku vlastne dve jubileá, prvým bolo 45. výročie začatia výskumu v Pobeďime a druhým krásne okrúhle životné jubileum. Bolo veľmi sympatické, že ju predstaviteľstvo obce pozvalo pripomenúť si obe jubileá v kruhu Pobeďimčanov, ktorí pracovali na jej výskumoch, ako aj ich potomkov. Prvý výskum sa uskutočnil už v roku 1959, no po ňom nasledovali viaceré ďalšie sezóny v 60. a 70. rokoch 20. stor.

Samotné výskumy na významnom slovanskom hradisku a v jeho zázemí, ako aj následné spracovanie, vyhodnotenie a publikovanie výsledkov výskumu zabezpečilo lokalite oprávnené pevné miesto v slovanských dejinách 9. storočia na Slovensku, ako aj v širších územných súvislostiach. Lokalita bola osídlená už v dobe bronzovej. Výsledky tohto výskumu publikovali autori PhDr. Jozef Paulík, CSc., a PhDr. Etela Studeníková, CSc., v monografii *Osada z doby bronzovej v Pobeďime*, Martin 1983. Nezanedbateľné sú tiež doklady osídlenia z doby rímskej skúmané PhDr. Titusom Kolníkom, DrSc., začiatkom 60. rokov, ako aj ďalšie doklady osídlenia z tejto doby skúmané v súvislosti s výstavbou diaľnice (PhDr. Peter Roth, CSc.) a s inými stavebnými aktivitami (PhDr. Danica Staššíková-Štukovská).

Časť výsledkov odkryvu z doby slovanskej publikovala už koncom 60. rokov bádatelka V. Vendtová. PhDr. Darina Bialeková, CSc., postupne sprístupnila výsledky svojho bádania v Pobeďime v mnohých štúdiách, článkoch a príspevkoch, ktorých počet v súčasnej dobe prekročil cifru 60. Mnohé z nich boli publikované nielen v dôležitých domácich archeologických, ale aj v mnohých zahraničných periodikách. Vďaka tomu sa lokalita v Pobeďime oprávnené stala pevnou súčasťou dejín Slovenska, ba prekročil jeho rámec. Význam výskumu zhrnula na slávnosti starostka obce pani Mária Vavrová, ako aj historik Mgr. Ivan Pastorek, rodák z Pobeďima. Stretnutie ľudí, ktorí počas viacerých výskumných sezón pracovali na odkryve lokality, s "ich doktorkou Darinkou" bolo veľmi úprimné a srdečné.

PhDr. Darina Bialeková, CSc., dodnes i pri iných príležitostiach rada chodí na návštevu do obce a podelí sa o svoje poznatky aj s mladšími generáciami Pobeďima. Za popularizáciu výsledkov výskumu jej občania v roku 1999 udelili čestné občianstvo obce Pobeďim.

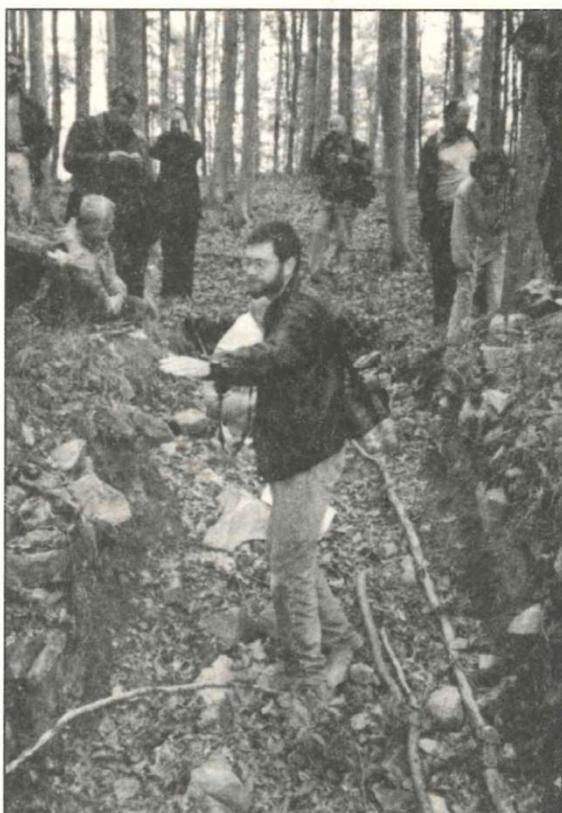
Ivona Vlkolinská

8. konferencia "Obdobie popolnicových polí a doba halštatská"

V dňoch 22. - 24. 9. 2004 sa v priestoroch Juhočeského múzea v Českých Budějoviciach uskutočnila v poradí už 8. konferencia venovaná obdobiu popolnicových polí a dobe halštatskej. Na podujatí, ktoré zorganizovali pracovníci Juhočeského múzea v Českých Budějoviciach, sa zúčastnili bádatelia z Česka, Slovenska, Poľska, Maďarska, Rakúska a Nemecka.

Trojdnový program tohto medzinárodného pracovného stretnutia odborníkov na problematiku doby bronzovej a halštatskej bol veľmi bohatý. Jeho účastníci počas prvých dvoch dní rokovania predniesli dovedna 37 referátov. Uvedený počet prezentovaných prednášok napovedá, že išlo o skutočný vedecký maratón. Tretí deň bol venovaný odbornej exkurzii.

Jednotlivé referáty boli rozdelené do niekoľkých prednáškových blokov, ktoré sa organizátori snažili v programe

Hlavný organizátor podujatia O. Chvojka v diskusii s účastníkmi na hradisku z doby železnej na vrchu Stržíšek.

usporiadať podľa štátnej, resp. geografickej príslušnosti autorov príspevkov.

V prvý deň konferencie boli referáty prezentované v 3 blokoch: Prvý blok (všeobecné témy) - L. Jiráň: "Výzkum období popelnicových polí v Čechách - současný stav a perspektivy", J. Beneš/P. Pokorný: "Krajina Čech v době bronzové a železné: současný stav výzkumu", J. Bouzek: "Váhové jednotky v mladé době bronzové a na počátku doby železné", J. Baron: "Quantitative analysis of pottery in the research on settlement processes", M. Novotná: "Výzbroj obdobia starších popelnicových polí na Slovensku", H. Hennig: "Hallstattzeit in Bayern. Anmerkungen zum Forschungsstand". Druhý blok (stredné Česko) - M. Ernée: "Nové poznatky o mlado- až pozdně bronzovém osídlení v Praze-Záběhlicích", R. Šumberová: "Sídliště mohylové a lužické kultury v Čáslavi - Na skále", M. Vávra: "Dvacet let výzkumu Skalky u Velimi, okr. Kolín", R. Novák/P. Veřeka: "Srovnání tradičních a formalizovaných metod identifikace typů zahloubených sídlištních objektů knovízské kultury". Tretí blok (Nemecko) - Ch. Neudert: "Zur chronologischen Aussprache urnenfelderzeitlicher Grab- und Siedlungskeramik in Niederbayern und der südlichen Oberpfalz", M. M. Rind: "Neues zur urnenfelderzeitlichen Besiedlung des Weltenburger Frauenberges", R. Sandner: "Befestigte Höhensiedlungen der Urnenfelderzeit in Ostbayern - der Schlossberg, der Frauenberg und der Bogenberg im Lichte neuester Forschungen", W. David: "Südbayern als westliche Verbreitungsgrenze

ostkarpatenländischer Nackenscheibenäxte der Mittel- und Spätbronzezeit".

Druhý deň konferencie boli referáty zoradené do 6 blokov: Prvý blok (južné a západné Česko) - O. Chvojka/J. Militký: "Struktura osídlení Bechyňska v době popelnicových polí", J. Fröhlich/O. Chvojka/J. Jiřík: "Sídliště z mladší a pozdní doby bronzové v Čížové u Písku", D. Dreslerová: "Hrad u Boud - pravěká rituální architektura", M. Chytráček/L. Šmejda: "Nové výzkumy na hradišti Vladař u Žlutic", A. Majer: "Hradiště Vladař u Žlutic - soudobé možnosti mapování opevnění velkých územních celků". Druhý blok (severné a východné Česko) - D. Koutecký: "Poznatky ke skupině billendorfské v severozápadních Čechách", Z. Smrž: "Informace o projektu "Komplexní výzkum krajinného transektu v předpolí Dolů Tušimice"", Z. Sklenářová: "Stavby na sídlišti lužických popelnicových polí v Turnově-Maškových zahradách", M. Novák: "Slezskoplatěnické pohřebiště v Čáslavkách u Jaroměře, okr. Náchod". Tretí a štvrtý blok (Morava) - J. Juchelka: "Sídliště lužické kultury ve Velkých Hošticích, okr. Opava. Výzkum z let 2001/2002", P. Fojtík: "Jámový hrob časných popelnicových polí z Vrbátek na Prostějovsku", D. Parma: "Sídlištní pohřby z Ivanovic na Haně (se závěry antropologického rozboru E. Drozdové)", P. Vítula: "Halštatská hradiska (?) v Kloboucké pahorkatině a Krumlovském lese", S. Stuchlík: "Halštatské pohřebiště v Mohelnici u Zábřeha", Z. Baarová: "Nové zhodnocení pozdně halštatského pohřebiště u Maref", P. Kos: "Záchranný výzkum halštatského pohřebiště v Modřicích, okr. Brno-venkov". Piaty blok (Rakúsko) - D. Kern: "Urnenfelderzeitliche Besiedlungsstrukturen auf dem Oberleiserberg bei Ernstbrunn, NÖ", I. Hellerschmid/M. Penz: "Die "Übergangsstufe" Ha B-C in Stillfried (Hügelfeld), Niederösterreich", P. Höglinger: "Spätbronzezeitliche Gräber aus Taxenbach, Land Salzburg". Šiesty blok (Slovensko) - J. Bartík/K. Elschek/V. Varsík: "Sídliisko zo strednej a mladšej doby bronzovej v Lozorne", S. Stegmann-Rajtár: "Die slowakisch-deutsche Ausgrabung auf der befestigten Höhensiedlung Štitáre-Žibrica, Bez. Nitra", B. Kovár: "Doba halštatská na južnom Slovensku", E. Miroššayová: "Nálezy z doby halštatskej vo východnej časti Slovenského krasu".

Niektoré referáty obohatili vhodne orientované vecné diskusné príspevky, ktoré zároveň nastolili nové problémy a otázky. Organizátori navrhli, že referáty bude možné publikovať v samostatnom zborníku z konferencie.

Tretí deň podujatia bol venovaný zaujímavej exkurzii. Jej účastníci navštívili niektoré známe archeologické lokality v okolí Českých Budějovic a Českého Krumlova. Odborný výklad celej exkurzie zabezpečil O. Chvojka. Prvou navštívenou lokalitou bolo mohylové pohrebisko zo strednej doby bronzovej a doby halštatskej nachádzajúce sa v blízkosti Plavu. Nasledujúcim bodom programu bola obhliadka včasnostredovekého hradiska Doudleby, ktoré bolo do konca 12. storočia jedným z priemyslovských správnych centier. Ďalším navštíveným miestom bolo zachovalé stredoveké mestečko Chvalšiny, kde si účastníci prezreli miestne múzeum. Potom nasledovala zastávka pri ruinách stredovekého kráľovského hradu Kugelweit a návšteva torza stredovekého kláštora v Kuklove. Účastníci vystúpili aj na nedávno objavené a skúmané hradisko z doby železnej na vrchu Stržíšek neďaleko obce Brloh. Záver výborne zorganizovanej odbornej exkurzie bol venovaný návšteve areálu neskoro laténskeho oppida v Třisove, ktoré verejnosť dodnes udivuje premysleným systémom fortifikácie.

Pri tejto príležitosti treba poďakovať organizátorom aj za ich milé prijatie a vytvorenie skvelej atmosféry, ktorá sprevádzala nielen pracovnú, ale aj spoločenskú časť tohto podujatia. Dúfame, že tradícia týchto dôležitých pracovných stretnutí odborníkov na obdobie populnicových polí a dobu halštatskú sa bude prehlbovať aj v ďalších rokoch.

Vladimír Mitáš

Kolokvium História skla "2004"

Štvrté multidisciplinárne kolokvium venované podpore záujmu a výskumu historického skla na Slovensku pod tradičným názvom "História skla 2004" sa konalo vo štvrtok 7. októbra 2004 v čase od 8.45 hod. do 18.00 hod. v budove SAV na Akademickej 2 v Nitre. Na podujatí sa prezentovalo 30 účastníkov zo štrnástich rôznych inštitúcií zo Slovenska, Česka a Rakúska. Organizátormi boli Slovenská archeologická spoločnosť, Slovenská sklárska spoločnosť a Archeologický ústav SAV v Nitre. Odborným garantom za AÚ SAV v Nitre bola autorka tohto príspevku a za Slovenskú sklársku spoločnosť doc. Ing. A. Piško, CSc.

Kolokvium otvoril námestník AÚ SAV PhDr. K. Pieta, DrSc., predsedala PhDr. D. Bialeková, CSc. Odznelo celkovo 8 referátov, v panelovej diskusii bolo 10 prezentácií. Najstaršie nálezy skla prezentované na tomto kolokviu pochádzali z obdobia HC2/HD1, t. j. približne z 8. - 6. stor. pred n. l., najmladšie prezentované boli z 19. storočia zo zbierok Sklárskeho múzea v Lednických Rovniach (sklené hladidlo). Po prvýkrát sa na kolokviu formou posterov prezentovali i predmety z produkcie súčasnej slovenskej sklárne (RONA a.s. Lednické Rovne).

Výberovo predkladám niekoľko ďalších informácií z programu. Zaujímavý nález skleného pohára s neobvykle prevedeným nápisom z konca 16. storočia prezentovala Dr. M. Mácelová z Banskej Bystrice. Obohatením, ktoré prispeje k zlepšeniu interdisciplinárnej komunikácie pri výskumoch venovaných historickému sklu, boli referáty o prírodnom skle. Cennú možnosť oboznámenia s konkrétnymi príkladmi prírodných skiel sme mali aj v rámci "okružného stola". Z najnovších nálezov historického skla potešili účastníkov včasno- a vrcholnostredoveké sklá z Kopčian. Z výstupov grantu VEGA č. 2077 sa na kolokviu prezentovali výsledky, ktoré potvrdili zmenu zloženia skiel drobných ozdôb v nálezoch z územia Slovenska a Čiech v období medzi 9. stor. na jednej a 10. - 11. stor. na druhej strane, ako aj možnosť využitia tohto výsledku pri interpretáciách a datovaní drobných sklenených šperkov z obdobia včasného stredoveku pochádzajúcich z nášho územia.

Jednotlivé príspevky tak medzi referátmi, ako v panelovej prezentácii boli predmetom diskusie, v ktorej priebehu účastníci získali cenné informácie pre svoje nálezy, prípadne podnety na spoluprácu a možnosti na ďalšie publikovanie. Konceptiu kolokvia zameranú na podporu výskumu historického skla na Slovensku sme obohatili vystavením príkladov nálezov skiel od doby železnej po včasný stredovek. Za pomoc pri realizácii tejto myšlienky by som chcela poďakovať PhDr. J. Rajtárovi, CSc. a Mgr. A. Kozubovej.

Zaujímavé a diskusiu podnecujúce boli nálezy fragmentov i celých korálikov z 9. storočia z Uherského Hradišťa. Prítomnosť odborníkov na chémiu skla z Rakúska ako i z TU z Púchova umožnila vo voľnej diskusii v rámci popoludňajšieho programu spresňovať okruh otázok, ktoré je možné riešiť pri interdisciplinárnych spoluprákach (archeológia - chémia) venovaných drobným skleným šperkom.

Podujatia sa zúčastnila i redaktorka rádia REGINA, ktorá na základe záujmu ľudí o historické sklo na Slovensku, nahrala na kolokviu materiál pre reportáž do Slovenského rozhlasu.

Žiaľ, nemilým prevrpením, ktoré negatívne vplývalo na organizáciu kolokvia, bola v rovnakom čase prebiehajúca schôdza výboru Slovenskej archeologickej spoločnosti. Je prinajmenšom nezvyklé, ale najmä neprofesionálne, aby jeden z hlavných organizátorov namiesto podpory vlastnej akcie usporiadal inú a v rovnakom čase. Organizácia podpory interdisciplinárneho záujmu o výskum historického skla na Slovensku formou jednodňových kolokvií raz ročne je v začiatkoch, ale zatiaľ s dobrými výsledkami (predovšetkým pre Slovenskú archeologickú spoločnosť). Môže vytvoriť dobrú tradíciu porovnateľnú s okolitými krajinami, kde je organizácia záujmu o interdisciplinárny výskum historického skla v súčasnosti na vyššej úrovni, ktorej máme snahu vyrovnávať sa. Nešťastnými rozhodnutiami sa táto perspektíva rýchle stratí.

Jeden deň venovaný kolokviu nevytvára dostatočný časový priestor na vyčerpávajúci prehľad o historickom skle na Slovensku od najstarších dôb po súčasnosť, čo však ani nie je cieľom stretnutia. Zámerom kolokvia je snaha umožniť zverejňovanie málo známych alebo nepublikovaných nálezov, ako aj nových nálezov na Slovensku skôr ako upadnú do zabudnutia a podporovať záujem o multidisciplinárny výskum, nekonformnú diskusiu a výmenu skúseností, ako i nadväzovanie a udržiavanie kontaktov. Po štyroch rokoch od uskutočnenia prvého ročníka nášho kolokvia stále hľadáme najvhodnejší termín konania. Zdá sa, že jesenný termín nie je práve najvhodnejší, vzhľadom na množstvo v tomto čase prebiehajúcich akcií. Padol tiež návrh na uskutočňovanie kolokvií v dvojročných intervaloch. Piate kolokvium "História skla" preto pravdepodobne zorganizujeme v marci 2006 (ak vo výbore SAS a vo vedení AÚ SAV získame potrebnú podporu).

Z príspevkov zo stretnutí v rokoch 2002, 2003, 2004 plánujeme zostaviť zborník, ktorý by mal vyjsť ako Supplementum Informátora "História skla 2002, 2003 a 2004" (podobne ako zborníček referátov z prvého kolokvia História skla 2001). V súčasnosti sú redakčne spracované takmer tri štvrtiny príspevkov a po dohode s autormi o rýchlom odovzdaní rukopisov bude azda možné do konca roku zadať zborník do tlače.

Na organizačnom zabezpečení kolokvia sa podieľali tiež technickí pracovníci AÚ SAV S. Ptáčková a M. Pekáriková, ktorým si dovoľm touto cestou poďakovať za spoluprácu.

Danica Staššíková-Štukovská

Pracovníci archeologickej pamiatkovej inšpekcie z Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (angl. National office of cultural heritage) Dr. H. Simon Katalin (Budapest), Ernyey Katalin (Budapest), Bálint Marianna (Debrecen) a Figler András (Sopron) absolvovali v dňoch 4.-7. októbra 2004 študijnú cestu na východnom Slovensku. Štvordňový program pre nich pripravil PhDr. A. Balega s PhDr. M. Ďurišovou z KPÚ Košice v spolupráci s ďalšími kolegami a pracovníkmi východoslovenských múzeí.

Maďarskí kolegovia si prezreli pamiatkové rezervácie v Košiciach (s odborným výkladom PhDr. M. Ďurišovej a Ing. K. Markušovej), v Bardejove a Levoči (odborný výklad Dr. G. Lukáč). Navštívili aj niekoľko archeologických lokalít a múzeí. PhDr. D. Gašaj sprevádzal maďarských hostí v expozícii Východoslovenského múzea a na archeologických lokalitách v Nižnej Myšli a Hradovej pri Košiciach, na Spišskom hrade mal odborný výklad Dr. G. Lukáč. V Michalovciach si maďarskí hostia prezreli archeologickú expozíciu Zemplínskeho múzea a v jeho areáli aj pamiatkovo upravené základy rotundy (s odborným výkladom PhDr. L. Gačkovej).

V južnej časti slovenského Zemplína maďarských archeológov sprevádzal PhDr. J. Chovanec, PhD. - navštívili renesančný kaštieľ v obci Borša, keltsko-dácke a slovanské hradisko Zemplín, stredoveký vodný hrad Parič a archeologické lokality s pamiatkovo upravenou architektúrou: románsko-gotický kostol v Malej Bare a základy románskeho kostola sv. Ducha v Trebišove.

Kolegovia z Kulturális Örökségvédelmi Hivatal v priebehu študijnej cesty získali od našich odborných pracovníkov množstvo informácií o ochrane pamiatok na Slovensku - o organizácii a štruktúre Pamiatkového úradu, o spôsobe rozhodovania, o inšpekcii, právnych normách, spolupráci s inými organizáciami, spôsobe múzejnej dokumentácie a inventarizácie, ale aj o publikáciách týkajúcich sa pamiatkovej ochrany archeologických pamiatok.

Maďarskí hostia sa zaujímali aj o uplatňovanie pamiatkového zákona v praxi, o spôsoby vykonávania archeologických výskumov, ale i o formy spolupráce medzi AÚ SAV a KPÚ. Ich návšteva prispela k prehĺbovaniu spolupráce medzi slovenskými a maďarskými kolegami a na oboch stranách priniesla veľa nových poznatkov o ochrane pamiatkového fondu (a najmä archeologických pamiatok) na Slovensku i v Maďarsku.

M. Pristáš

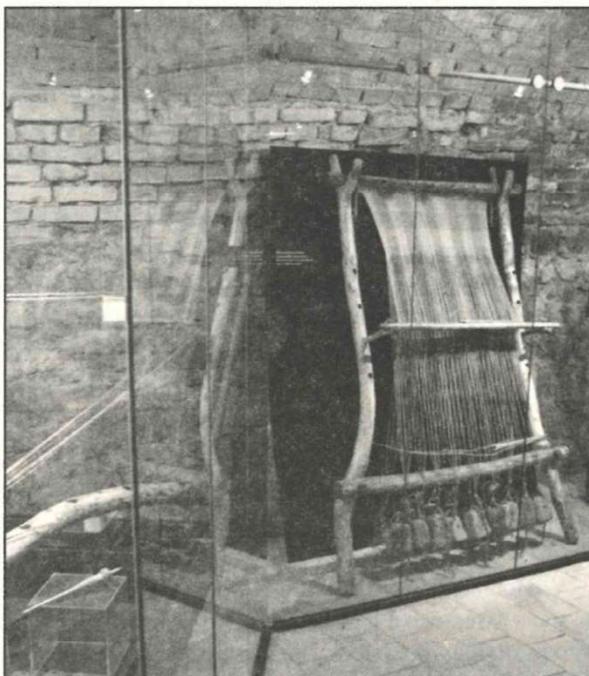
Z ČINNOSTI MÚZEÍ

Výstava "Kelti na Devíne"

V apríli tohto roku sprístupnilo Mestské múzeum v Bratislave na hrade Devín novú archeologickú výstavu, ktorá prezentuje nálezy z neskorej doby laténskej z hradu a z obce Devín. Výstava Kelti na Devíne vznikla v snahe priblížiť archeológii širokej verejnosti a zároveň chronologicky nadviazať na výstavu Praveký Devín, ktorá sa zaoberala osídlením devínskeho mikroregiónu od mladšej kamennej doby až po záver doby železnej.

Novootvorená výstava je rozdelená do desiatich blokov, ktoré prostredníctvom textov, kresbových a fotografických materiálov doplnených archeologickými nálezmi a niekoľkými názornými modelmi predstavujú jednotlivé tematické okruhy. Napriek tomu, že Kelti sa na Devíne usídlili pomerne neskoro (začiatok 1. storočia pred Kr.), úvodná časť výstavy stručne predstavuje Kelto - odkiaľ prišli, aké rôzne kmene sa skrývajú pod jednotným označením Kelti/Galovia, smer ich expanzie atď. V druhom bloku - bývanie - je prezentovaný nielen bežný sídliskový inventár, akým bola keramika, praslenny, brúsne kamene a pod., ale aj pôdorysy a kresbové rekonštrukcie obydli odkrytých na hrade i v obci Devín.

O bohatej remeselnej činnosti obyvateľov devínskej osady v 1. storočí pred Kr. svedčí aj množstvo kamenných žarnovov a ich fragmentov, ktoré boli vyrábané

Rekonštrukcia keltských krosien.

Ukážka tkania pre lektora Mestského múzea

z miestneho kameňa, ale dielňu na ich výrobu sa zatiaľ nepodarilo lokalizovať. Hrnčiarska produkcia je doložená nálezmi pecí na vypaľovanie keramiky priamo na hradisku i v intraviláne Devína. Názorný model hrnčiarskej pece umiestnený vo výstave umožňuje bežným návštevníkom pochopiť proces vypaľovania keramiky v tomto období. Mimoriadne cenným príspevkom je aj vystavený takmer kompletný inventár kováčskej a šperkárskej dielne, ktorá bola odkrytá v areáli devínskeho hradu.

K častým sídliskovým nálezom patria aj hlinené prasleny a závažia, ktoré nepriamo svedčia o spracovávaní priadze a tkaní na krosnách. V tomto bloku majú návštevníci možnosť vidieť rôzne typy šatových spínadiel, náramkové závesky, koráliky, sklenené náramky a opaskové spony. Zaujímavá je aj vystavená rekonštrukcia snovacieho zariadenia a vertikálnych krosien. Rekonštrukcia prebiehala v niekoľkých etapách od januára do apríla 2004 pod odborným dohľadom PhDr. Juraja Zajonca, CSc. z Ústavu etnológie SAV a Mgr. Terezy Belanovej z Archeologického ústavu SAV. Existenciu vertikálnych tkáčskych krosien so zaťažnou osnou dokazujú na Devíne nálezy vedľa seba zoradených závaží z neskorolaténskych vrstiev. Na základe týchto dokladov, ako aj analýz textilných zvyškov zo Slovenska a iných archeologických, etnografických či písomných prameňov bola utkaná ľanová tkanina v plátrovej väzbe so striedavo

opakujúcimi štvorcami v štyroch odtieňoch hnedej farby.

V časti venovanej poľnohospodárstvu sú vystavené objemné hlinené zásobnice, železné poľnohospodárske nástroje, ale aj rybárske háčiky, nože a ražne. Mletie obilia názorne demonštruje rotačný žarnov, pre ilustráciu nainštalovaný i s čiastočne zomletým obilím.

A keďže "nielen chlebom je človek živý", ďalšia časť výstavy sa venuje náboženstvu a spôsobom pochovávaní - duchovným sféram, ktoré zohrávali v živote Keltov významnú úlohu. Z obdobia, kedy existovala aj devínska osada nemáme doložené hroby. V dolnej časti hradného areálu sa síce našli štyri porušené ľudské kostry z tohto obdobia, tie však nesú stopy násillia a požiaru a pravdepodobne predstavujú obeť neznámeho rituálu alebo nepriateľského vpádu.

Po obsadení Panónie Rimanmi sa devínski Kelti dostali do bezprostredného kontaktu s nimi, ktorý sa prejavil aj prílivom množstva importov z rímskych provincií. V neskorolaténskych obydlích a kultúrnych vrstvách sa nachádzajú prevažne mince z obdobia vlády Augusta, terra sigillata, vínne amfory, šperky a pod., ktoré sú prezentované v záverečnej časti výstavy.

Epizodická prítomnosť dáckeho obyvateľstva je doložená menším súborom keramiky. Zánik keltskej osady na hrade Devín možno dať do súvisu s príchodom prvých Germánov na územie juhozápadného Slovenska. V obci Devín boli nájdené dva žiarové hroby, ktorých bohatý inventár tvorí záver výstavy.

Od konca októbra je výstava zatvorená kvôli prebiehajúcej rekonštrukcii nádvorja stredného hradu, ale jej opätovné otvorenie je plánované v apríli roku 2005.

Katarína Harmadyová - Tereza Belanová

Výstava "Stredoveké Krásno"

V dňoch 8. 6. až 29. 10. 2004 bola vo výstavných priestoroch Tribečského múzea v Topoľčanoch sprístupnená výstava Stredoveké Krásno. Výstavu pripravili V. Mitaš, M. Žáčik a E. Labuda. Cieľom výstavy bolo predstaviť verejnosti hlavné výsledky archeologického výskumu na Chríbe v Krásne, okr. Partizánske, ktorý v rokoch 1952 - 1954 uskutočnil Oldrich Krupica. Od jeho výskumu uplynulo v tomto roku presne päťdesiat rokov.

Pri tejto príležitosti pripomíname, že tento výskum prvýkrát vo vidieckom prostredí na území Slovenska úplne odkryl kostolný cintorín so zvyškami základov románskeho kostola. Na lokalite sa skúmali základy kamenného kostola s polkruhovou apsidou a obdĺžnikovou loďou z konca 11. storočia, viaceré mladšie prístavby kostola a rozsiahly kostolný cintorín z konca 11. až začiatku 19. storočia.

Archeologický výskum Oldricha Krupicu výstava prezentovala v šiestich okruhoch, ktoré mali podať návštevníkom plastický obraz o pochovávaní na kresťanských kostolných cintorínoch v stredovekom Uhorsku a zároveň priblížiť

Pokus o rekonštrukciu včasnónovovekého pohrebu v hlinenej nádobe z Krásna.

mince z cintorína v Krásne", si kládli za cieľ prezentovať najzaujímavejšie a najzachovalejšie trojrozmerné zbierkové predmety, resp. archeologické nálezy z tejto významnej lokality.

Jednou z najcennejších pamiatok, ktoré výstava predstavila, bol románsky štylizovaný korpus Krista. Táto plastika z liateho bronzu svedčí o šírení kresťanstva v čase kráľov z rodu Arpádovcov a zároveň poukazuje na vyspelosť stredovekého umeleckého remesla. Záujem verejnosti vzbudili aj rôzne mince z hrobov, ktoré sú svedectvom tzv. obolu mŕtvych, ako aj dôležitým datovacím prostriedkom a významným ukazovateľom rôznorodých interakcií a udalostí. Na výstave bolo celkovo prezentovaných vyše 300 artefaktov. Veríme, že každý návštevník si na výstave našiel niečo zaujímavé a zároveň si z tohto podujatia odniesol príjemnú spomienku.

Na záver skúsme vysloviť jedno, možno nie celkom skromné želanie, aby sa podobné výstavy s archeologickou tematikou inštalovali v slovenských regionálnych múzeách čoraz častejšie.

Vladimír Mitáš

Výstava o kachliciach z Alföldu a okrajových území v Maďarsku

Múzeá v susednom Maďarsku pod gesciou Békes Megyei Őnkormányzat Múzeumok Igazgatósága pripravili v roku 2002 výstavu o stredovekých a včasnónovovekých kachliciach 15.-17. storočia: Gerencserek, kályhások, tüzvigyázók. Feudáliskori kályhacsempék az Alföldről és peremvidékéről. - Hafner, Ofensetzer und Feuerwächter. Mittelalterliche und frühneuzeitliche Ofenkacheln der Ungarischen Tiefebene und ihrer Randgebiete. Výstava bola sprístupnená v septembri 2002 v meste Gyula a trvala tam až do septembra 2003. Reprízovaná bola aj v ďalších maďarských mestách: Hatvan (november 2003-január 2004), Szolnok (január 2004-máj 2004), Szeged (máj 2004-september 2004). Jej poslednou zastávkou je inštalácia v Kecskeméte (október 2004-január 2005). Na výstave je prezentovaných 265 exponátov. V roku 2002 v Gyule bol k výstave vydaný i rovnomenný 131 stránkový katalóg s farebnými a čiernobielymi obrázkami. Jeho súčasťou sú tieto príspevky o kachliciach, kachľových peciach a o dejinách výskumu: I. Holl - Középkori kályhacsempék: Egy 120 éves kutatási terület; I. Feld - Gótikus és reneszáns kályhacsempék Északkelet-Magyarországról; L. Fodor - Kályhacsempék és kályhaszemek a Dobó István Vármúzeum középkori régészeti anyagából; T. Sabján - Bögrés szemeskályhák az Alföldön.

Ján Chovanec

ARCHEOLÓGIA A VEREJNOSŤ

Študenti z troch svetadielov na hrade Parič

Chránený grófsky park v Trebišove je prírodnou národnou kultúrnou pamiatkou. Historický park patrí k najvýznamnejším dokumentom spoločenskej a kultúrnej atmosféry minulých storočí. Súčasne je dokumentom etického vzťahu generácií minulých, súčasných i budúcich. V areáli parku a v jeho bezprostrednom okolí sa nachádzajú aj ďalšie národné kultúrne pamiatky mesta. Sú svetského i sakrálneho charakteru a na jednotlivých objektoch sú zastúpené umelecké slohy od románskeho, cez gotiku, renesanciu, barok, rokoko až po klasicizmus.

K najstarším pamiatkam mesta patrí zrúcanina stredovekého vodného hradu Parič. Z pôvodnej architektúry sa zachovali vodné priekopy, hradby s pivnicami a časť tehlového muriva obvodového opevnenia vnútorného hradu.

S pamiatkovou úpravou hradu sa počítalo už začiatkom sedemdesiatych rokov minulého storočia. Mestský národný výbor preto objednal v Slovenskom ústave pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody (stredisko Prešov) archeologický výskum. Ten sa začal práve pred 32 rokmi. Výskumné práce I. etapy viedol archeológ M. Slivka.

Výskum bol zameraný na najstaršiu časť hradného areálu. Zistilo sa, že v 13. storočí hrad predstavoval vežovitú stavbu chránenú priekopou a drevenou palisádou. V 14. storočí už bolo postavené opevnenie s plášťovou konštrukciou. Obvodové tehlové opevnenie tvorí v pôdoryse nepravidelný polygón s najväčším vnútorným priemerom asi 26 m. V tejto časti hradu sa výskumom zistili objekty primkávajúce sa k opevneniu - obývacie, reprezentačné, úradné a prevádzkové miestnosti, hradná kaplnka, na nádvorí bola odkrytá studňa. V 15. storočí bol hrad rozšírený južným smerom. Výskumom sa podarilo odkryť aj časť opevnenia vonkajšieho hradu. Pred bránou do vnútorného hradu sa odkryli dva kamenné múry na mieste staršej priekopy. Medzi nimi sa zachovala časť drevených pilierov tvoriacich oporu zdvíhacieho mosta. V priestore vnútorného hradu bola odkrytá okrúhla stavba zo 16. storočia. Na južnom okraji hradného areálu sa našla unikátna metalurgická pec z rozhrania 15. a 16. storočia.

Po prvých štyroch výskumných sezónach mala nasledovať čiastočná rekonštrukcia a konzervácia odkrytej architektúry. K pamiatkovej úprave však už nedošlo, ba koncom sedemdesiatych rokov minulého storočia sa z iniciatívy istej kultúrnej inštitúcie časť vykopanej architektúry zabetónovala! Legendami opradený hrad Parič tak naďalej chátra a rozpadáva sa. V súčasnosti už nie je lákadlom pre turistov, ba ani pre obyvateľov mesta. Aj keď sa z jeho nadzemnej architektúry zachoval len jediný múr, predsa je to veľmi atraktívny objekt s atmosférou dávneho stredoveku.

V úsilí o rekonštrukciu a pamiatkovú úpravu jednotlivých historických objektov je však dôležitá otázka priority. Zdá sa, že dlhodobé aktivity smerujúce k preskúmaniu a pamiatkovej úprave hradu budú úspešné. Autor tohto príspevku spracoval projekt pamiatkovej úpravy hradu a hradného múzea Arx Paris (Castrum Paris). V súlade s týmto programom sa prostredníctvom občianskeho združenia INEX Slovakia začala tradícia medzinárodných táborov dobrovoľnej práce na tomto hrade. 1. tábor trval od 27. júna do 9. júla 2004 a zúčastnili sa ho študenti z troch kontinentov: Karolina Bittmanová (Česko), Milla Mikander (Fínsko), Cecile Magnier (Francúzsko), Freek Janssens (Holandsko), Herin Woo a Moon Da On (Južná Kórea), Élise Joyal-Pilon (Kanada), Teja Gostečnik (Slovinsko), Jan Alhers (Švajčiarsko). O pobyt študentov sa starali inštruktori združenia INEX Ing. Emil Ivančo a Mgr. Marcelka Holičská z Bratislavy. Súčasťou pobytu zahraničných študentov boli aj exkurzie na archeologických lokalitách a pamiatkových objektoch v Košiciach, Trebišove, Zemplíne, Veľkom Kamenci, Kline nad Bodrogom, Borši, Malej Bare a v podzemí Malej Trne. Hlavnou úlohou brigádnikov bolo pripraviť areál do takého stavu, aby sa v nasledujúcich rokoch mohlo pokračovať v archeologickom výskume Paričovho hradu, následnej pamiatkovej úprave odkrytej architektúry a zriadení hradného múzea.

Ján Chovanec

Maďarská vláda udelila cenu Istvána Schönvisnera

Ocenenie za mimoriadny prínos pri záchrane maďarských kultúrnych pamiatok dostal archeológ a múzejník PhDr. Ján Chovanec, PhD. Zaslúžil si ju za mimoriadnu iniciatívu pri záchrane mauzólea grófa Júliusa Andrássyho v Trebišove a archeologický výskum renesančného opevneného kaštieľa v Borši, ktorý je rodným domom kniežata Františka II. Rákócziho. Cenu Istvána Schönvisnera každoročne udeľuje maďarský minister kultúry na podnet Medzinárodnej spoločnosti na ochranu kultúrnych pamiatok ICOMOS počas konferencie archeológov a muzeológov. Jej 22. ročník za účasti 200 odborníkov z Európy sa konal v apríli 2004 v maďarskom meste Sopron. Dr. Chovanec dostal ocenenie ako jediný zo Slovenska.

L. Vereščáková

Cena primátora Trebišova

Na slávnostnej akadémii pri príležitosti dní mesta 25. júna 2004 udelil Ing. Dušan Poľacký PhDr. Jánovi Chovancovi, PhD. Cenu primátora mesta za osobný prínos v archeologickom výskume a vedeckom spracovávaní historických poznatkov o meste Trebišov.

M. Javorský

Stručný prehľad výskumov v sýrskej Qatne

Práve v tomto období sa vyhodnocujú objavy zo sýrskej Qatny (dnešný Tell Mišrif), predovšetkým zo sezón v rokoch 1999 - 2003. Výskum realizovali nemeckí archeológovia z univerzity v Tübingene spolu so sýrskymi kolegami a talianskym archeologickým tímom (Univerzita v Udine). Nadviazali na francúzsky výskum z prvej polovice 20. stor. (1927 - 1931). Zvyšky Qatny sa rozprestierajú asi 200 kilometrov severne od sýrskeho hlavného mesta Damask. Zaberajú plochu jedného kilometra štvorcového. Qatnu obklopovali mohutné obranné valy. Ich pozostatky ešte aj v súčasnosti dosahujú výšku takmer 20 metrov. Prevräté nové nálezy sa však podarili predovšetkým v roku 2002 nemeckému tímu pod vedením prof. Petra Pfälznera, ktorý začal s výkopovými prácami v roku 1999.

Pre poznanie dejinných a politických súvislostí tejto lokality sa stal významným objav viac ako 60 hlinených tabuliek (zatiaľ sa odhaduje počet na 63 - 65) s textmi napísanými klinovým písmom. Tabuľky pochádzajú z obdobia okolo, respektíve spreď roku 1400 pred n. l., čiže z neskoršej doby bronzovej. Klinové písmo sa v staroveku používalo na území Mezopotámie, odkiaľ sa rozširovalo do iných oblastí. V tom období bolo akoby "latinkou" starovekého sveta.

V Qatne sa našli dokumenty politického, úradníckeho, štatistického a právneho charakteru. Tabuľky objavili medzi spálenými pozostatkami v niekdajšej zrútenej podzemnej chodbe paláca miestneho vládcu. Nemeckí odborníci konštatovali, že objav hlinených tabuliek má značný dejinný význam. Napomohol a napomôže analýzu spoločenských súvislostí v dobe bronzovej na Prednom Východe. Tabuľky pochádzali z obdobia vlády miestneho panovníka Idandu. Ide o časový úsek, o ktorom máme veľmi málo informácií. Objav tabuliek tak pomôže čiastočne vyplniť toto vákuum. V mnohých textoch z týchto tabuliek sa miešajú slová churitského pôvodu s akkadskými (dominujúci semitský jazyk Mezopotámie po páde 3. dynastie z Uru). Niektoré rozlúštené texty obsahujú informácie o každodennom živote. Popisujú, napríklad, inventár niektorej z dvorných dám - dvesto nožov z lapisu lazuli, dvesto nožov zo zlata atď.

Staroveká Sýria

Sýria bola v 3. a 2. tisícročí pred n. l. geograficky aj politicko-mocensky rozdrobená. Najskôr ju osídlilo obyvateľstvo prevažne semitského pôvodu, napríklad Amoriti, a v západných častiach následne aj z Biblie známi Kanaánci. Bola pod politicko-vojenským tlakom vtedajších veľmocí. Patrila k nim Asýria (severná Mezopotámia), Chetitská ríša a Egypt - najmä po tom, čo sa zbavil nadvlády Hyksósov. Aj na územie Sýrie zasahoval v prvej polovici 2. tisícročia pred n. l. hyksósky kmeňový zväz (18. - 17. stor. pred n. l.). Hyksósmi sa pravdepodobne nazývala vládnuca vrstva spoločenstva semitského pôvodu, ktoré v druhom prechodnom období mocensky dominovalo najmä na severe starovekého Egypta. Aj nové objavy dokazujú, že Qatna bola významným obchodným centrom v 19. - 13. stor. pred n. l. Prvýkrát sa výraznejšie dostala do povedomia počas vlády významného asýrskeho panovníka Šamši-Adada I. (1815 - 1782 pred n. l.). Iba v snahe upevniť asýrsky vplyv v tejto oblasti oženil svojho syna a nástupcu Jasmacha-Adada s dcérou panovníka Qatny. Šamši-Adad I. bol synom Ila-kabkabu, ktorý bol zase náčelníkom z niektorého z amoritských kmeňov, ktorý sa usadil v priestore stredného povodia Eufratu v Mezopotámii, v sídlisku mestského charakteru známeho pod názvom Terqa. Amoritské a iné semitské kmene stáročia prenikali zo sýrsko-arabských stepí do úrodnej krajiny v povodí riek Eufrat a Tigris, kde sa pokúšali neustále získať čo najväčší mocenský vplyv. Šamši-Adad I. získal vzdelanie v Babylone a dejiny starobabylonskej ríše ho pravdepodobne podnietili vytvoriť podobný centralizovaný štát. Postupne sa mu to darilo a ovládol asýrsku ríšu ako vládca amoritského pôvodu. Jej vtedajším formálnym sídlom bolo hlavné mesto Aššur. Skutočnou metropolou bolo mesto Mari, pričom z jeho archívov pochádza aj bohatá vládcovská korešpondencia Šamši-Adada I.

Šamši-Adad I. si výrazne upevnil svoju moc aj v Sýrii. Dokazuje to aj spomínaná svadba jeho syna s dcérou vládcu Qatny. Asýrska moc začala upadať po smrti Šamši-Adada I. a do oblasti dnešnej Sýrie prenikli skupiny churitského etnika. Tí sa podieľali na vzniku ríše Mitanni (dominovala jej vládnuca zložka indoeurópskeho pôvodu, ktorá tomuto štátu dala aj názov Mitanni). Môžeme predpokladať, že pred a okolo polovice 2. tisícročia pred n. l. mocenský vplyv ríše Mitanni dominoval aj v meste Qatna. To bolo v tom čase sídlom menšieho, len do určitej miery samostatného celku, ktorý bol vo vazalskom vzťahu danej väčšej mocnosti. Ríšu Mitanni v 14. storočí pred n. l. rozvrátili Chetiti, ale svoj podiel na jej oslabení mali aj starovekí Egypťania. Už v 15. stor. pred n. l. (podľa dlhej chronológie pre Egypt to bolo v roku 1472 pred n. l.) zdolal egyptský panovník Thutmose III. vojsko ríše Mitanni, keď následne ovládol najmä vazalské územia tejto ríše, pravdepodobne vrátane Qatny. Iný egyptský panovník 18. dynastie Thutmose IV. bol pravdepodobne aj v Qatne, keď viedol výpravu nielen proti mitanským vazalom, ale aj proti vzbúreným mestským štátom, ktoré mali podliehať egyptskej nadvláde. Egypt a Chetitská ríša boli dve mocnosti, ktoré bojovali o dominantný vplyv v tejto oblasti Levanty. Situácia sa radikálne zmenila vpádcom morských národov do východného Stredomorja na prelome 13. a 12. storočia pred n. l. a v priebehu 12. až 11. storočia pred n. l. V tomto období vo východnom Stredomorí nastal zlom a došlo k formovaniu novej politickej a mocenskej situácie. Veď aj Chetitská ríša ako dovtedy významná veľmoc bola rozvrátená.

Informátor SAS XV/2004/2

Dalšie objavy

Nález tabuliek v Qatne podnietil archeológov pokračovať vo výskume až do roku 2003. V spomínanej podzemnej chodbe pod palácom objavili okrem tabuliek viacero pohrebných komôr so sarkofágmi a s votívnymi darmi. Podľa vyjadrenia archeológov išlo o viac ako 3300 rokov starú hrobku miestneho vládcu.

Za pozornosť stojí aj palác vládcu, pod ktorým sa nachádza inkriminovaná chodba. Z trónnej siene, príbytku najmocnejšieho v starovekej Qatne vedie nadol schodisko. Na jeho konci v približne štvormetrovej hĺbke boli odkryté vráta. Za nimi objavili štyridsať metrovú príkru chodbu. Potom odhalili ďalšie dvere. Za nimi viedla chodba do hĺbky sedem metrov až po vonkajší múr starovekej budovy, kde sa zalomila a vyústia do hlbkej komory. Táto miestnosť obkolesená na jednej strane rastlou skalou a na druhej strane múrom, bola vonkajšou komorou hrobky.

V hrobke, ktorú celú vytesali do skaly, sa nachádzali ďalšie dvere. Vchod bol zasypaný zemou a sutinou a komora mohla byť kontaminovaná jedovatými plesňami. Najprv sa preto preskúmala prostredníctvom kamery a až neskôr sa odkryla. Na záberoch bol rozpoznateľný sarkofág a množstvo nádob z keramiky, alabastru a žuly, ktoré umiestnili po stranách komory na kamenných laviciach. Niektoré boli zjavne egyptského pôvodu a môže ísť o dary faraónov vládcov z Qatny. Táto skutočnosť zdôrazňuje spomínaný väčší egyptský vplyv v tejto oblasti. S komorou susedia ďalšie hrobky (pravdepodobne tri a viac), v ktorých objavili sarkofágy. Zosnulých pochovali pravdepodobne v priebehu 14. storočia pred n. l.

Z Qatny pochádza aj objav, vďaka ktorému sa otvorila diskusia o spojeniach Sýrie s egejskou oblasťou v 2. tisícročí pred n. l. Qatna je ďalšou spomedzi mnohých lokalít na Blízkom východe, kde sa našli minoizujúce fresky mimo Egejskej oblasti (pozri Pavúk - Hulínek 2004). Fresky pochádzajú z paláca a boli odkryté v priebehu dvoch výskumných sezón. Pri starších francúzskych vykopávkach pred druhou svetovou vojnou sa našli fragmenty imitujúce mramorové obloženie stien - často sa vyskytujúci minojský motív. Ich kontext nie je celkom jasný a fresky samotné sa medzičasom stratili. Novoobjavené fresky pochádzajú pôvodne z paláca. Našli ich v druhej polohe, v zásype veľkej cisterny, kam sa zrútila celá stena aj s freskami, stojaca pôvodne nad ňou. Fresky sú zatiaľ nepublikované, ale v médiách (v rokoch 2002 - 2003) sa objavil obrázok dvoch korytnáčiek pri vode. Aj keď ide o pravé fresky (buon fresco), korytnačky ako ikonografický motív sú v egejskej oblasti veľmi netradičným výjavom. Okrem motívu korytnáčiek sa v médiách uvádzali rastlinné a ornamentálne vlysy. Vedúci výskumu P. Pfälzner sa snaží dokázať, že fresky z Qatny časovo predchádzajú minojským freskám z egejskej oblasti. Tým sa zároveň usiluje potvrdiť teóriu o tom, že pravá freska (buon fresco) nemá svoj pôvod v minojskom prostredí na Kréte, ale v niektorej z oblastí Blízkeho východu. Datovanie fresiek z Qatny však nie je presne určené, a preto sa dá len ťažko usudzovať a vytvárať teórie o ich chronologickom vzťahu k minojským freskám z Kréty. Predčasné by bolo aj tvrdenie, že fresky z Qatny sú skoršie ako obdobie Nových palácov (1750 - 1490/1470/1450 pred n. l. podľa dlhej chronológie pre egejskú oblasť) na Kréte, v ktorom sa na tomto ostrove umenie maľovania fresiek rozvinulo v celom technologickom a námetovom rozsahu. Prvé krétske fresky s veľmi jednoduchými námetmi poznáme aj zo záveru obdobia starých palácov.

Výskum v sýrskej Qatne prináša dôležité poznatky o vzťahoch medzi politickými a kultúrnymi zoskupeniami vo východnom Stredomorí v 2. tisícročí pred n. l.. Jeho ďalšie spracovanie môže zmeniť mnohé tradičné názory na dejinný a kultúrny vývoj v tejto oblasti.

Literatúra

- BRYAN, B. M. 2003: 18. Dynastie před amarnskou dobou (asi 1550 - 1352 př. Kr.). In: I. Shaw: Dějiny starověkého Egypta. Praha, 234-288.
- DU BUISSON, M. 1935: Le site archéologique de Mishifre-Qatna. Paris.
- HULÍNEK, D. 2003: Katna v Sýrii. Z najnovšieho výskumu starovekého mesta. Historická Revue, Bratislava, 4-6.
- PAVÚK, P. - HULÍNEK, D. v tlači: Avaris, minojské fresky vo východnom Stredomorí a egejská chronológia.
- PEČÍRKOVÁ, J. 2000: Asýrie, od mestského státu k ríši. Praha.

Drahošlav Hulínek

VYHODNOTENIE ANKETY

Vyhodnotenie ankety (uverejnená ako príloha predchádzajúceho čísla Informátora)

V minulom čísle sme uverejnili anketu a „v záujme skvalitnenia činnosti SAS“ sme sa obrátili na členskú základňu s prosbou o jej vyplnenie.

Anketu sme distribuovali spolu Informátorom SAS, t. j. časť ešte na Zjazde slovenských archeológov 2004 a časť bežnou poštou. Okrem toho sme účastníkov zjazdu v Smoleniciach v priebehu dvoch prednáškových dní upozornili na prebiehajúcu anketu a požiadali sme ich o aktívnu účasť.

Výsledok nás, žiaľ, nepotešil, a to nie preto, že by sme azda boli zavalení množstvom kritických pripomienok, ale preto, že z 329 člennej základne sa nám vrátilo 21 (!!!) vyplnených ankiet (čo predstavuje 6,3 %). Predovšetkým tento počet odráža smutnú realitu a svedčí o takmer absolútnom nezaujímaní členskej základne o dianie (nazdávame sa,

že nielen) v Slovenskej archeologickej spoločnosti (pozri aj príspevok R. Malčeka v rubrike Dikusia v Informátore SAS XV/2004/2). Ešte zarážajúcejšou je skutočnosť, že vyplnené dotazníky hovoria aj o nezáujme mladej generácie, keďže z 21 vyhodnotených iba 3 (!!!) anketové lístky boli vyplnené príslušníkmi vekovej skupiny 26 – 35 ročných (a ani jeden sa nevrátil od člena 18 – 25-ročného).

Istú reflexiu daného stavu ponúkajú aj odpovede na otázky 8 (Navrhovali by ste nejaké zmeny v činnosti SAS?) a 11 (Aké sú podľa Vás najpálčivejšie problémy slovenskej archeologickej obce?), kde sa objavili výroky ako: „kooptovanie poslucháčov archeológie“, „radšej meň členov, ale aktívnych“, „značná pasivita členskej základne“, „na prednáške sa zúčastní len minimálny počet uchádzačov, na zjazde len časť členov“, „viac zapojiť do práce študentov a doktorandov“.

Je pravdou, že na rôznych fórach sa často objavujú negatívne pocity a postrehy v súvislosti s obsahom a spôsobom komunikácie v slovenskej archeologickej obci, a to nie azda vo vzťahu profesionáli – amatéri, ale najmä v rámci samotnej vedeckej archeologickej komunity. Tento stav je zrejme čiastočne spôsobený aj celkovou spoločenskou situáciou a atmosférou, ktorej negatíva by sa však celkom určite nemali v plnom rozsahu objavovať na vedeckých (stavovských) fórach.

Je všeobecne uznávaným faktom, že v slovenskej vede (minimálne v spoločensko-vedných disciplínach) sa zriedka diskutuje, a ak vôbec, málokedy konštruktívne, naopak, častokrát sú

diskusie pôdou na prezentovanie osobných vzťahov (či už negatívnych alebo pozitívnych), čoho výsledkom je vo väčšine prípadov frustrácia, pasivita a postupne úplná rezignácia na akúkoľvek formu komunikácie.

Naznačené problémy sa objavili aj v odpovediach na už spomínané otázky 8 a 11, resp. v pripomienkach k otázke 4 (Vyhovuje Vám doterajšia náplň zjazdov?) anket: „málo komunikujeme a diskutujeme“, „viac diskusie k problémom archeológie aj všeobecne, nielen akútne“, „určitá nadradenosť (slovenskej archeologickej obce) voči ostatnej spoločnosti“.

Ďalšie aspekty komunikácie sa objavili v odpovediach typu „medziodborová komunikácia a spolupráca“, „medzinárodná komunikácia a spolupráca (vytvoriť priestor na diskusiu) a prispôbenie novým trendom v svetovej archeológii“, „zefektívniť informovanosť o dianí v archeologickej obci, začať s prednáškovými aktivitami“.

Medzi účastníkmi anket rezonovala tiež otázka spolupráce s neprofesionálnymi spolupracovníkmi a legálnymi združeniami („zlepšenie prístupu k informáciám o súčasnom výskume pre neprofesionálnych členov“, „posilniť zložku amatérskych spolupracovníkov – azda ako sekciu“) a potreba riešenia problému „detektoristov“ („vykrádanie archeologických lokalít“; k tomu pozri aj príspevok Z. Farkaša v tomto čísle, ktorý odznel na zjazde v Smoleniciach).

K najpálčivejším problémom slovenskej archeologickej obce boli zaradené aj problémy archeologických výskumov („nedostatok financií na výskum, obmedzené právomoci voči vlastníkom pozemkov“, „aplikácia a nerovnaké využitie možností nového zákona o pamiatkovom fonde“) a nerovnakých podmienok pre prácu archeológov v „centrách“ a v regionálnych inštitúciách („otázka silnejší pomáha slabšiemu“, „absencia finančných prostriedkov na vykúpanie nálezov od detektoristov múzeami“, „chýba podporný vplyv zo strany SAS na problematiku pracovísk múzejného typu, ktoré majú archeológa“, „rozdiely v základnom vybavení archeológa v AÚ SAV a na ostatných pracoviskách“, „SAS by mohla publikáciami podporiť archeológov, ktorým pracovisko neumožňuje nákup odbornej literatúry“, „pracovníci múzeí majú len málo možností zúčastňovať sa na vybraných vedeckých podujatiach“).

Potreba popularizácie archeológie a propagácie archeológie a archeologických pracovísk na internete je tiež témou, ktorá sa z času načas objaví pri rozličných príležitostiach, a ktorá je napriek tomu stále systémovo neriešenou časťou archeologickej práce („popularizácia a medializácia archeológie“, „výstavba archeologických parkov“, „zmena štruktúry archeologických výstav“, „publikovanie na internete“, „web stránky archeologických pracovísk“).

V odpovediach na otázky 4, 8 a 11 sa ojedinele objavili aj príspevky k potrebe väčšej angažovanosti študentov a doktorandov, prípadne prezentácie ich prác v rámci zjazdov; v jednom prípade sa medzi najpálčivejšími problémami slovenskej archeologickej obce objavila otázka publikovania starších výskumov a otázka primeranosti využitia počítačovej techniky v archeologickej vede.

V nasledujúcom vyhodnotíme konkrétne tematické okruhy, ktorým bola venovaná anketa.

1) Zjazd SAS

Na otázku 1 – Má sa Zjazd SAS konať každoročne alebo v inej periodicite? – vyjadrili všetci účastníci anket záujem na udržaní pravidelnej ročnej periodicity konania zjazdov.

V otázke 2 – Má zostať miestom Zjazdu SAS Nitra alebo máte iný návrh? – navrhovala väčšina účastníkov (14 z 21) iné miesto konania zjazdov, Smolenice ako stabilné miesto konania, resp. striedanie miesta konania (napríklad systémom západné – stredné – východné Slovensko – Nitra).

18 z 21 zúčastnených bolo za 2-dňové trvanie Zjazdov SAS (otázka 3 Má sa Zjazd SAS konať jeden deň?) a väčšina (20 z 21) bola spokojná alebo skôr spokojná s doterajšou náplňou zjazdov (4 Vyhovuje Vám doterajšia náplň zjazdov?). V otázke 4 sa objavilo niekoľko návrhov na zlepšenie, resp. skvalitnenie priebehu zjazdov formou exkurzií a tematizácie zjazdov.

2) Informátor SAS

18 z 21 zúčastnených bolo spokojných s obsahom a 16 z 21 zúčastnených bolo spokojných s grafickou úpravou Informátora SAS (6 Ste spokojná/ý alebo nespokojná/ý s obsahom a grafickou úpravou Informátora SAS? Ak nie, uveďte Vaše prípadné návrhy a pripomienky.)

V rámci pripomienok sa objavila potreba tlače na kvalitnejšom papieri, zmena formátu, zatraktívnenia obsahu (čitateľnosť) a grafickej úpravy (fotografia) prvých stránok, zmeny písma, výraznejšieho grafického členenia, zošívania časopisu...

Redakcia Informátora sa bude snažiť v budúcnosti uplatniť tieto pripomienky v praxi.

3) Poradenstvo SAS

V 16 z 21 vyhodnotených ankiet zúčastnení privítali otázku o možnosti poradenstva pre členov zo strany SAS (2 Mala by podľa Vás SAS poskytovať poradenstvo pri riešení právnych a iných problémov z oblasti archeologickej praxe členov spoločnosti?) a uviedli svoje predstavy o forme poradenstva: „malá pracovná skupina (kontakty Výbor SAS – Archeologická rada) by bola kompetentná podávať výklad alebo poradiť, kam sa obrátiť“, „vydávanie a distribúcia smerníc na vypracúvanie nálezových správ“, „informácie o zákonných normách a pod.“, „na stránkach Informátora by mohli kolegovia so skúsenosťami v právnej oblasti zverejniť kontaktné telefónne čísla, aby sa s nimi dali problémy priamo konzultovať“, „rubrika Poradenstvo v Informátore SAS“, „dať k dispozícii kontaktnú adresu, na ktorú sa budú dať posielat' otázky, a následne zverejniť odpovede v Informátore SAS“, „poskytnúť akékoľvek požadované informácie širšej archeologickej obci, resp. členskej základni“.

4) Diskusia o postavení archeológie v slovenskej realite

Väčšina odpovedí (17 z 21) na otázku 10 Mala by SAS vytvoriť priestor pre otvorenú diskusiu o mieste archeológie v slovenskej realite? znela kladne (áno, resp. skôr áno).

V súvislosti s poradenstvom a diskusiou pripomíname, že redakcia Informátora v predchádzajúcom čísle uverejnila výzvu na posielanie príspevkov do nových rubriek DISKUSIA a PORADENSTVO. Skutočné otvorenie oboch rubriek, ako aj zohľadnenie názoru väčšiny (i keď tentokrát iba názoru tzv. nereprezentatívnej vzorky 17 z 21 účastníkov ankety z 329 oficiálnych členov SAS) bude možné jedine v prípade aktívneho podielu a záujmu členov na ich realizácii, pretože zámerom je reflektovať potreby širšej členskej základne, ktoré Výbor SAS otázkami a odpoveďami v tomto prípade suplovať nemôže.

5) Štatistické údaje

Muž - žena		Veková kategória		Pracovné zaradenie	
muž	12	18 – 25	0	študent	0
žena	6	26 – 35	3	archeológ	14
		36 – 45	3	iné	4
		46 – 55	6		
		56 – 65	6		
		66 a viac	0		

V 3 dotazníkoch tieto kategórie neboli označené.

Spracovala Mgr. Lucia Benediková

JUBILEÁ

PhDr. Beata EGYHÁZY-JUROVSKÁ
(4. 10. 1944 v Žiline)

Jubilantka celý svoj pracovný život pôsobila v Slovenskom národnom múzeu v Bratislave. Svoj záujem sústredila predovšetkým na výskum stredoveku. Pokiaľ ide o bádanie v teréne, treba zaznamenať jej prínos najmä pri výskumoch v Bratislave a v oblasti Trnavskej pahorkatiny. Výsledky výskumnej činnosti sprostredkovala v odborných príspevkoch, v ktorých sa venovala predovšetkým zaniknutým stredovekým dedinám a problematike výrobných objektov. Ako múzejná pracovníčka sa intenzívne starala o správu a budovanie zbierok. Cenný materiál z výskumov SNM AM prezentovala na mnohých úspešných výstavách. Veľa energie venovala aj organizačnej činnosti v rámci pracoviska (vedecká tajomníčka a zástupca riaditeľa SNM AM). K jej mnohorakej práci pribudlo aj zostavovanie a redigovanie Zborníka SNM Archeológia. Neskôr z pozície vedúcej Vydavateľstva SNM spolupôsobila pri zostavovaní a realizovaní viacerých odborných i vedecko-populárnych publikácií.

Aj po odchode do dôchodku sa naďalej venuje archeológii a svoje bohaté skúsenosti a poznatky zúročuje nielen ako odborná redaktorka a zostavovateľka Zborníka SNM Archeológia, ale zároveň rediguje aj ďalšie publikácie (Monumentorum tutela a Zborník Mestského múzea v Bratislave).

Želáme jubilantke pevné zdravie, spokojnosť a lásku

Katarína Tomčíková

10 rokov od skonu významného slovenského archeológa Antona Točíka

Dňa 15. júna 2004 uplynulo 10 rokov od smrti zakladateľa modernej slovenskej archeológie doc. PhDr. Antona Točíka, DrSc. Rodák z Krásna nad Kysucou (*28. 1. 1918) značnú časť života prežil v Nitre, kde aj zomrel 15. júna 1994. Pochovaný je na nitrianskom mestskom cintoríne.

Človek je pominuteľný, ale ak po sebe zanechá obdivuhodné vedecké dielo, ako Anton Točík, jeho prínos pretrvá veky. Anton Točík bol medzinárodne uznávaným bádateľom najstarších dejín Slovenska. Vždy ich dôsledne chápal a vysvetľoval v kontexte európskeho historického vývoja. Ako tvorca slovenskej povojnovej archeológie, zakladateľ, dlhoročný riaditeľ a budovateľ Archeologického ústavu SAV v Nitre v rokoch 1953 - 1970. sformoval vedecké pracovisko uznávané doma i v zahraničí.

V tomto "zlatom veku slovenskej archeológie" sa skúmali mnohé lokality zo všetkých období starých dejín Slovenska. Takto postupne na scénu vystúpili z anonymity vekov nové, dovtedy ešte neznáme kultúry a objaviteľom viacerých bol práve A. Točík.

Vďaka jeho prekvapujúcim objavom dosiahla slovenská archeológia európske uznanie. Historické zásluhy A. Točíka o budovanie slovenskej archeológie v systéme európskej historickej vedy sú nepochybné. Bol integrujúcou vedeckou osobnosťou mimoriadnych kvalít, ktorá vytvorila priestor pre činnosť všetkých generačných vrstiev. Pripomínajúc si 10. výročie jeho smrti, s úctou a vďakou si uvedomujeme jeho inšpirujúci vedecký odkaz. Anton Točík bol mužom veľkej odvahy a činov. Slovenskí archeológovia si ho pripomenuli aj 15. júna tohto roku na spomienkovom stretnutí pri jeho hrobe. Po Antonovi Točíkovi, vedcovi a o. i. objaviteľovi európsky významnej nitrianskej kultúry z úsvitu doby bronzovej, je v Nitre pomenovaná ulica. Jeho zásluhy o vedu a osobitne o NITRU by už mala pripomínať - a k takémuto návrhu oprávňuje aj táto spomienka - aj pamätná tabuľa na dome, v ktorom doc. PhDr. A. Točík, DrSc. žil a tvoril.

SLOVENSKÁ UNIVERZITA
V BRATISLAVE

Soznam prednášok

na zimný semester študijného roku
1940-41

Nákladom Akademického senátu Slovenskej univerzity v Bratislave.

Seminár estetický:

Riaditeľ: Prof. Ph. Dr. Anton Štefánek, (sodpovedný administrat. riaditeľ).
Asistent: (neobednený).

Seminár pedagogický:

Riaditeľ: Prof. Ph. Dr. Jaraj Čučelka.
Ved. pom. sila: Alexander Hirner.

Seminár historický:

Zodp. admín. riaditeľ: Prof. Ph. Dr. Daniel Rapant.
Oddelenie proseminárne:
Riaditeľ: Prof. Ph. Dr. Daniel Rapant.

Oddelenie pre pomocné vedy historické:

Riaditeľ: Prof. Ph. Dr. Alexander Hóščava.

Oddelenie pre dejiny slovenské:

Riaditeľ: Prof. Ph. Dr. Daniel Rapant.

Oddelenie pre dejiny slovenské:

Riaditeľ: Prof. Mag. hist. Eugen Petrecký.

Oddelenie pre dejiny staroveké:

Riaditeľ: Prof. Ph. Dr. Vojtech Ondrouch.

Oddelenie pre dejiny stredoveké:

Riaditeľ: (Supl.) Prof. Mag. hist. Eugen Petrecký.

Oddelenie pre dejiny novoveké:

Riaditeľ: Prof. Ph. Dr. Branislav Varsák.

Asistent: (celého seminára) Ph. Dr. František Bokos.

Ved. pom. sily: Florián Hodál, Belo Polla, Ján Durdič, Ladislav Čučel, Teodor Lanoš a Jelema Rudlovčíková.

Seminár archeologický:

Dočasný zodp. adm. riaditeľ: Prof. Ph. Dr. Vojtech Ondrouch.

Ved. sila pomocná: Anton Točík.

Oslava 40. narodenín riaditeľa AÚ SAV doc. PhDr. Antona Točíka, DrSc., v miestnosti domu na Hodálovej 3, kde dočasne býval.

Na fotografii zľava: Š Hlavatý, redaktor Slov. Arch. s manželkou, matka A. Točíka, manželka E. Točíková, A. Točík, brat J. Točík, technici J. Rajček, K. Sedlák, J. Turbač, V. Meszároš, stojaci: Š. Šafárik.

Jozef Vladár

Monografické práce

Jozef Bátora – Václav Furmánek – Ladislav Veliačik (Hrsg.): Einflüsse und Kontakte alteuropäischer Kulturen. Festschrift für Jozef Vladár zum 70. Geburtstag. Nitra, Archeologický ústav SAV 2004. 422 strán, brožovaná väzba.

Ladislav Bečvář a i.: Státní archeologický seznam ČR. Uživatelská příručka, verze 2.0. Praha, Národní památkový ústav 2003. 88 strán, brožovaná väzba.

Příručka vytvorená v rámci plnenia projektu „Státní archeologický seznam ČR“ pripravovanom od roku 1991. Národní památkový ústav sa usiluje o vytvorenie podmienok pre transformáciu zmluvných vzťahov s organizáciami oprávnenými vykonávať archeologický výskum na území ČR, ktoré zároveň spolupracujú na údržbe a aktualizácii archeologických dát.

Cieľom projektu je vytvoriť archeologickú mapu ČR a budovať otvorený informačný systém pre potreby záchranu a ochrany archeologického dedičstva v zmysle princípov Zmluvy o ochrane archeologického dedičstva Európy (Maltská konvencia). Účelom projektu je využívať zhromaždené informácie na odhalenie prípadného stretu záujmov na jednotlivých územiach s cieľom zabezpečiť systematickú záchranu a ochranu archeologických nálezov (s. 5).

Václav Furmánek: Zlatý vek v Karpatoch. Keramika a kov doby bronzovej na Slovensku (2300 – 800 pred n. l.). Fiorano Modense – Nitra, Centro Museale della Ceramica Castello Spezzano – Slovenská akadémia vied, Archeologický ústav 2004. 182 strán, brožovaná väzba.

Publikácia vyšla v rámci spoločného výstavného projektu Múzea keramiky vo Fiorane a Archeologického ústavu SAV. V meste Fiorano Modense bola 6. júla 2002 otvorená výstava pod názvom *Zlatý vek v Karpatoch: keramika a kovy doby bronzovej na Slovensku z obdobia rokov 2300 – 800 pred Kristom*. Po skončení výstavy vo Fiorene v januári 2003 putovala výstava aj po ďalších talianskych mestách. Výstava sa potom vrátila na Slovensko, kde pokračovala v Slovenskom národnom múzeu v Bratislave (5. 12. 2003) a potom, v redukovanej podobe v Slovenskom národnom múzeu v Martine.

Gabriel Fusek (Red.): Zborník na počesť Dariny Bialekovej. Nitra, Archeologický ústav SAV 2004. 462 strán, brožovaná väzba.

Milan Hanuliak: Veľkomoravské pohrebiská. Pochovávanie v 9. – 10. storočí na území Slovenska. Archaeologica Slovaca Monographiae. Studia VIII. Nitra, Archeologický ústav SAV 2004. 391 strán, brožovaná väzba.

Práca Milana Hanuliaka vyplní medzeru, ktorá existovala v stave spracovania pohrebiskových lokalít 9. – 10. stor. na území Slovenska. Súčasťou práce je kompletný súpis veľkomoravských pohrebiskových lokalít, analýzy približujú spektrum charakteristík a vlastností jednotlivých materiálových zložiek pochádzajúcich z pohrebiskového prostredia. Takto sa vytvorila báza nevyhnutná na vykreslenie ucelených predstáv v celom rade sledovaných aspektov a získali sa informácie o príslušníkoch spoločnosti, žijúcich v danej dobe (s. 8).

Vladimír Hašek – Rostislav Nekuda – Matej Ruttkay (ed.): Ve službách archeologie V. Sborník k sedmdesátinám RNDr. Emanuela Opravila, CSc. Brno – Nitra, Muzejní a vlastivědná společnost v Brně – Geodril Brno – Archeologický ústav SAV 2004. 368 strán, tvrdá väzba.

Jan Heller: Výkladový slovník biblických jmen. Praha, Advent-Orion – Vyšehrad – Centrum biblických studií AV ČR a UK 2003. 1. vydanie, 630 strán, tvrdá väzba.

Eliška Kazdová – Zdeněk Měřínský – Klára Šabatová (ed.): K počtě Vladimírovi Podborskému. Přátelé a žáci k sedmdesátým narozeninám. Brno, Ústav archeologie a muzeologie, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity v Brně 2004. 1. vydanie, 530 strán, tvrdá väzba.

Mária Kohútová (ed.): Kresťanstvo v dejinách Slovenska. Bratislava, Historický ústav SAV a Slovenská historická spoločnosť pri SAV 2003. 180 strán, brožovaná väzba.

Štefan Lenčíš: Šľachtický rod Drugetovcov z Humenného. Humenné, Miestny odbor Matice slovenskej a Vihorlatské osvetové stredisko v Humennom 2003. 181 strán, brožovaná väzba. Slávny francúzsko-taliansky rod Drugetovcov prišiel na územie Horného Uhorska spolu s kráľom Karolom Róbertom. V 14.-17. storočí Drugetovci významne ovplyvňovali život krajiny, najmä však územie Abovskej, Spišskej a Zemplínskej stolice, kde vlastnili najviac hradov a kaštieľov. Autor ThDr. Š. Lenčíš, PhD. publikáciu rozdelil do siedmich hlavných kapitol: I. Pôvod Drugetovskej rodiny, II. Príchod a usadenie Drugetovcov v Uhorsku, III. Pôsobenie Drugetovcov v Uhorsku v 14.-15. storočí, IV. Pôsobenie Drugetovcov v Uhorsku v 16. storočí, V. Pôsobenie Drugetovcov v Uhorsku v 17. storočí, VI. Potomkovia a dedičia drugetovských majetkov, VII. Majetkové panstvo Drugetovcov. Súčasťou publikácie je aj Obrazová príloha, Textové prílohy, Rodostrom Drugetovcov a Bibliografia.

Michal Lutovský (ed.): Otázky neolitu a eneolitu 2003. Sborník referátů z 22. pracovního setkání badatelů zaměřených na výzkum neolitu a eneolitu. Český Brod – Kounice 23. až 26. září 2003. Praha, Ústav archeologické památkové péče středních Čech 2004. 432 strán, brožovaná väzba.

Elena Miroššayová (ed.): Východoslovenský pravek VI. Košice, Archeologický ústav SAV, VPS Košice, Košice 2003. 253 strán, brožovaná väzba.

Jozef Moravčík: Žilina – centrum severného Slovenska od praveku po stredovek. Žilina, Krupa-Print. Katalóg.

Ladislav Olexa: Nižná Myšľa. Osada a pohrebisko z doby bronzovej. Košice, Archeologický ústav SAV Nitra 2003. Edícia Archeologické pamiatky Slovenska – Monumenta Archaeologica Slovaciae 7. 136 strán, 24 strán farebná príloha, brožovaná väzba.

Štefan Oriško (zost.): Pocta Vladimírovi Wagnerovi. Zborník štúdií k otázkam interpretácie stredoeurópskeho umenia 2. Bratislava, Filozofická fakulta Univerzity Komenského 2004. 204 strán, brožovaná väzba.

Lumír Poláček (Hrsg.): Studien zum Burgwall von Mikulčice. Band 5. Brno, Archeologický ústav AV ČR 2003, 711 strán, tvrdá väzba.

Zväzok mikulčických štúdií venovaný rekonštrukcii prírodného prostredia a hospodárstva včasnostredovekého mocenského centra.

Nad'a Profantová – Blanka Kavánová: Mikulčice. Pohřebiště u 6. a 12. kostela. Brno, Archeologický ústav Akademie věd České republiky 2003. 474 strán, tvrdá väzba.

Publikácia je z veľkej časti dielom uvedených autoriek, jednako s príspevkami Martina Hložeka, Vladimíra Sládka a Miroslavy Gregerovej. Jednotlivé kapitoly sa venujú chronologickému a sociálnemu rozboru pohrebiska, keramike, osteoarcheologickému materiálu a mikropetrografickým rozborom veľkomoravských mált a omietok z Mikulčíc.

Jiří A. Svoboda (ed.): Mezolit severních Čech. Komplexní výzkum skalních převisů na Českolipsku a Děčínsku. Dolnověstonické studie, sv. 9. Brno – Děčín, Archeologický ústav AV ČR Brno – Národní park České Švýcarsko – Oblastní muzeum Děčín 2003. 328 strán, tvrdá väzba.

Publikácia predstavuje výsledky interdisciplinárneho výskumu 25 systematicky skúmaných previsov. Kniha je vstupnou súhrnnou štúdiou, po ktorej budú nasledovať samostatné tematické publikácie a samostatné monografie niektorých významnejších lokalít.

Vít Vokolek: Gräberfelder der Lausitzer Kultur in Ostböhmen – I., II. Fontes Archaeologici Pragenses 27. Praha, Národní muzeum 2003.

Jaroslava Žuffová (zost.): Pamiatky Trnavy a Trnavského kraja 6. Zborník zo seminára konaného 3. 12. 2002. Trnava, Krajský pamiatkový úrad 2003. 58 strán, brožovaná väzba.

Redakcia

Periodiká

Acta Musei Moraviae. Scientiae Sociales LXXXVII 1/2. Brno, Moravské zemské muzeum 2002. 235 strán, brožovaná väzba.

Acta Musei Moraviae. Scientiae Sociales LXXXVIII 2/3. Brno, Moravské zemské muzeum 2003. 281 strán, brožovaná väzba.

Archaeologia Historica 29/04. „Sborník příspěvků přednesených na XXXV. konferenci archeologů středověku České republiky a Slovenské republiky s hlavním zaměřením na hranice v životě středověkého člověka. Hrabušice 29. 9. – 3. 10. 2003.“ Brno – Levoča, Muzejní a vlastivědná společnost – Kláštorisko, n. o. – Ústav archeologie a muzeologie Filozofické fakulty Masarykovy univerzity – Archeologický ústav AV ČR. 628 strán, tvrdá väzba.

Archeologické rozhledy LV/4. Praha, Archeologický ústav AV ČR. 247 strán, brožovaná väzba.

Historický časopis 51/4. Bratislava, Historický ústav SAV v spolupráci so Slovak Academic Press, s.r.o. 2003. 231 strán, brožovaná väzba.

Historický zborník 13/1-2. Martin, Matica slovenská 2003. 320 strán, brožovaná väzba.

Musaica XXIV. Zborník Filozofickej fakulty Univerzity Komenského. Bratislava, Univerzita Komenského 2003. 212 strán, brožovaná väzba.

Zoznam príspevkov: Jozef Paulík: K bojovníckemu výstroju doby bronzovej. - Štefan Holčík: Strieborná rukoväť zo Stráží. - Mária Lamiová-Schmiedlová: Spony s emailovou výzdobou z doby rímskej z Hrabušíc. - Magda Pichlerová: Dona militaria v Gerulate. - Veronika Plachá/Jana Hlavicová: Nálezy z doby rímskej na hrade Devín. - Július Béreš: Nože s volútovým ukončením rukoväti z východného Slovenska. - Marta Remiášová: Slovania v prostredí hornej Nitry. - Tamara Nešporová: Príspevok k včasnostredovekému až neskorostredovekému osídleniu stredného Považia. - Adrian Vallašek: Neznáma rotunda pod Bratislavským hradom. - Tatiana Štefanovičová: Vývoj zástavby a komunikácií stredovekej Bratislavy. - Ján Vavruš: Západoeurópske mince v maďarských hrobách. - Zuzana Ševčíková: Mešťanský dom na Michalskej ul. Č. 2 v Bratislave - sedemsto rokov stavebných dejín. - Štefan Oriško: K problematike výzdoby dedinských kostolov v románskom období na Slovensku (so zameraním na podiel kamenárstva). - Anna Fischerová: Positive and negative aspects of art and aesthetic education in Slovakia in the 20th century. - Eduard Krekovič: Princíp invariantnosti v typológii. - Ladislav Vörös: László Révész: a karosi hofoglaláskori temetők. Régészeti adatok a Felső-Tisza-vidék X. századi történetéhez. Miskolc 1996. Recenzia Múzeum L/2. Bratislava, Slovenské národné

múzeum 2004. 48 strán, brožovaná väzba.

Numizmatika 18. Bratislava, Slovenská numizmatická spoločnosť 2003. 104 strán, brožovaná väzba.

Památky archeologickej XCIV. Praha, Archeologický ústav AV ČR 2003. 244 strán, tvrdá väzba.

Zoznam príspevkov: Ivana Sýkorová. Kladno-Kročehľavy – sídlisko staropaleolitického človeka. – Miloslav Bárta/Vladimír Brůna/Roman Křivánek: Research at South Abusir in 2001-2002 – methods and results. – Ondřej Chvojka/Jan Michálek: Sídlisko ze střední doby bronzové u Radčic – Vodňany, okres Strakonice. – Jarmila Princová-Justová: Časné slovanské osídlení v Libici nad Cislínou. – Andrea Bartošková: Revizní analýza archeologické situace u kostela sv. Petra a Pavla na Budči. – Recenzie.

Pravěk – Supplementum 12. Brno, Ústav archeologické památkové péče 2003. 286 strán, brožovaná väzba.

Zoznam príspevkov: Jiří Kohoutek: Hradý v oblasti Vizovické vrchoviny – Pozdně středověké kachle z hradu Rožnova.

Slovenská archeológia LII/1. Nitra, archeologický ústav SAV 2004. 210 strán, tvrdá väzba.

Zoznam príspevkov: Eva Kolníková/Titus Kolník: Mince a spony z neskorolátenského hradiska Rochovica pri Žiline (numizmatiko-archeologické súvislosti). – Danica Staščíková-Štukovská: Sklené koráliky z pohrebiska v Prši II. – Pavel Kouřil: Raně středověký bojovnícký hrob z Hradce nad Moravicí. – Drahošlav Hulínek – Michal Čajka: Včasnostredoveké hradiská na Orave v kontexte hradísk na strednom a západnom Slovensku. – Magdalena Beranová: Výživa a hladomory v Čechách na počátku 2. tisíciletí. – Diskusia: Juraj Pavúk: Kommentar zu einem Rückblick nach vierzig Jahren auf die Gliederung der Lengyel-Kultur. – Gabriel Fusek: „Slawen“ oder Slawen? Eine polemische Auseinandersetzung über eine wertvolle Monographie. – In memoriam: Juraj Pavúk: Odišiel Andrej Rajnič. – Správy – Recenzie – Skratky.

Študijné zvesti Archeologického ústavu SAV 36. Nitra, Archeologický ústav SAV 2004. 382 strán, brožovaná väzba.

Záhorie XIII/2. Skalica, Záhorské múzeum 2004. 44 strán, brožovaná väzba.

Zborník Slovenského národného múzea XCVII – Archeológia 13. Bratislava, Slovenské národné múzeum 2003. 192 strán, brožovaná väzba.

Zoznam príspevkov: Juraj Bartík: Sídlisko zo strednej doby bronzovej v Bratislave-Rusovciach. – Jozef Paulík: Príspevok ku kultu doby bronzovej II. – Tomáš König: Halštatský objekt v Pustých Úľanoch. – Igor Bazovský: Nálezy z keltského oppida v Trenčianskych Bohuslaviciach. – Ivana Kvetánová: Votívna ruka Jupitera Dolichena zo zbierky Emanuela Marcela. – Vladimír Turčan: Nálezy z doby sťahovania národov z Bojnjej. – Zoltán Drenko: Zaniknutý kostol vo Svodíne. – Zdeněk Farkaš/Alena Šefčáková: Ľudské pozostatky z obce Vištuk. – Igor Bazovský: Dve bronzové spony z Blatnice. – Zdeněk Farkaš: Kamenný „medailón“ z Abrahámu.

Zborník Slovenského národného múzea XCVII – Etnografia 44. Bratislava, Slovenské národné múzeum 2003. 181 strán, brožovaná väzba.

Zborník Slovenského národného múzea XCVII – História 43. Bratislava, Slovenské národné múzeum 2003. 180 strán, brožovaná väzba.

Zborník Slovenského národného múzea XLIX – Prírodné vedy. Bratislava, Slovenské národné múzeum 2003. 166 strán, brožovaná väzba.

Z minulosti Spiša XI. Ročenka Spišského dejepisného spolku v Levoči. Levoča, Spišský dejepisný spolok 2003. 215 strán, brožovaná väzba.

Redakcia

UPOZORNENIE

Výbor SAS oznamuje členom Spoločnosti, že Zjazd slovenských archeológov 2005 sa uskutoční v druhej polovici apríla 2005.

Dostali sme nasledujúci návrh, takže miestom konania bude s najväčšou pravdepodobnosťou Trebišov. Prihlášky budeme rozposielať začiatkom roka 2005.

Zjazd slovenských archeológov 2005 v Trebišove

Pod gesciou spolku Arx Paris a Slovenskej archeologickej spoločnosti pri SAV uskutoční sa v apríli 2005 v Trebišove Zjazd slovenských archeológov. Bude to po prvý raz mimo územia západného Slovenska. Program sa plánuje na dva a pol dňa. Hlavnou témou zjazdu bude Archeológia a Zemplín. Členom SAS navrhujeme pripraviť si krátke spomienkové príspevky o realizovaných výskumoch v tomto regióne (5 min.), príspevky o súčasnom stave a výsledkoch archeologických výskumov (10 min.), návrhy na ďalší rozvoj archeologického bádania v oblasti Zemplína v budúcnosti (5 min.). Konferenčná miestnosť bude v hoteli Zemplín alebo v múzeu. Ubytovanie bude v hoteli Zemplín (podľa dohody 300 Sk/osoba/noc).

Návrh programu:

1. deň: 12.00-13.00 hod. príchod a ubytovanie účastníkov, 13.01 hod. – odchod na exkurziu na trase: Trebišov – Zemplínske Hradište – Novosad – Brehov – Zemplín – Somotor – Veľký Kamenec – Streda nad Bodrogom – Klin nad Bodrogom – Viničky – Bara (Malá Bara) – Borša (večera na nádvorí kaštieľa) – Malá Trňa (kontrola vínnych pivníc). Návrat z exkurzie podľa záujmu archeológov.

2. deň: 8.00-12.00 hod. pracovné témy zjazdu; 12.01-13.00 hod. prestávka na obed; 13.01-16.00 Archeológia a Zemplín; 16.30 exkurzia v Trebišove (klasicistický gréckokatolícky chrám Nanebovzatia Panny Márie, gotický rímskokatolícky kostol Navštívenia Panny Márie, múzeum, základy kostola sv. Ducha, hrad Parič, mauzóleum grófa Júliusa Andrássyho, grófsky park, ...).

3. deň: 7.30 odchod na exkurziu do Maďarska: Sátoraljaújhely, Hollóháza - múzeum keramiky, Füzér - hrad, Sárospatak - hrad. Návrat do Trebišova 17.00 hod.

Ján Chovanec

Keramické nádoby 1000-1700 v severovýchodnom Uhorsku

Spolok na ochranu kultúrnych pamiatok Arx Paris v Trebišove a Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV pripravujú kolokvium o keramických nádobách v severovýchodnom Uhorsku. Kolokvium sa uskutoční vo štvrtom štvrtroku 2005 v Trebišove a zamerané bude najmä na datovanie keramických nádob z územia Abova, Gemera, Spiša, Šariša, Uža a Zemplína v období rokov 1000-1700. Súčasťou kolokvia bude aj výstava keramiky z tejto oblasti. V januári budú rozoslané prihlášky na toto podujatie. Presný termín a dĺžka jeho trvania (1-2 dni) sa určí podľa počtu prihlásených bádateľov. Ďalšie informácie: PhDr. Ján Chovanec, PhD. (tel. č.: +421905545744).

Ján Chovanec

OZNAMY REDAKCIE

Zmeny v členskej základni

O zrušenie členstva požiadal Ladislav Horník, Dušan Hovorka a Štefan Sečka.
O pozastavenie členstva požiadal Juraj Korim.

Bibliografia slovenskej archeológie - výzva

Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV v spolupráci s Archeologickým ústavom SAV Nitra pripravuje "Bibliografiu slovenskej archeológie za roky 1997 a 1998", ktorej zostavovateľkou bude znova M. Jasečková. Výbor SAS sa aj touto cestou obracia na všetkých autorov so žiadosťou, aby aktívne prispeli k urýchleniu je zostavenia, a tým umožnili skoré vydanie pripravovanej publikácie. Predpokladaný termín vydania je jeseň 2005.

Žiadame všetkých autorov, aby svoje bibliografické záznamy, dotýkajúce sa výhradne slovenskej archeológie, zasielali na adresu:

Marta Jasečková (e-mail: jasecko@saske.sk)
VPSAÚ SAV Košice
Hrnčiarska 13
043 19 Košice

Plán činnosti na rok 2005 – výzva

Výbor SAS prijíma do 15. 12. 2004 návrhy na akcie (činnosť spoločnosti) a ich podporu na rok 2005.

Posledná výzva na uhradenie dlhodobozaplatených členských príspevkov

Výbor SAS vyzýva členov na úhradu dlhodobozaplatených členských príspevkov.

V opačnom prípade sa bude postupovať podľa zásady odhlasovanej plénom na Zjazde slovenských archeológov 2004 dňa 19. 4. 2004 v Smoleniciach. Plénum v zmysle § 8, bod 2, písm. b Stanov odhlasovalo, „aby tí členovia, ktorí nemajú vyrovnané členské poplatky za obdobie dlhšie ako je bežný kalendárny rok, nedostávali tlačené a iné materiály vydávané SAS, a nebola im poskytnutá prípadná finančná podpora pri realizovaní podujatí organizovaných Spoločnosťou s platnosťou od 1.1. 2005“. Do tohto obdobia má každý člen možnosť vyrovnať svoje členské poplatky.

Redakčná výzva

Záujemcov o uverejnenie príspevkov prosíme o zasielanie rukopisov na adresu uvedenú v tiráži alebo na e-mailovú adresu hlavnej redaktorky (luciabenedikova@yahoo.com).

Rukopisy zasielajte v nasledovnej forme:

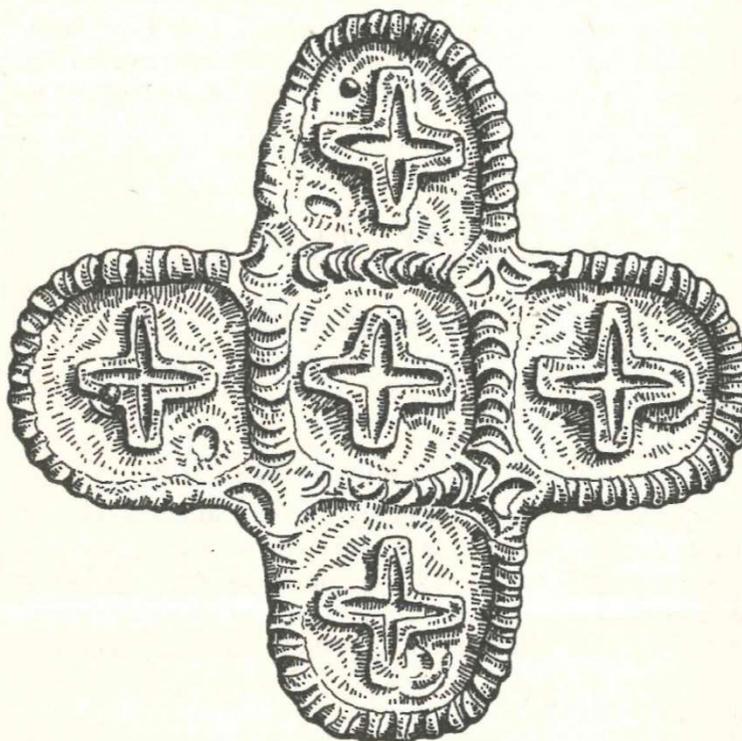
1. Texty vo formáte *.rtf/doc, bez akýchkoľvek tabulátorov, odrážok, najpraktickejším variantom je použitie fontu Times New Roman CE. Do textu nevkladajte žiadne logá, obrázky a pod.

2. Obrazovú prílohu posielajte oddelene, digitalizované fotografie vo formáte *.jpg/psd, kresby *.tif/jpg. Texty k obrazovej prílohe uveďte v textovej časti príspevku.

Ďakujeme.

Za znenie a obsah príspevkov zodpovedajú autori.

REDAKČNÁ UZÁVIERKA NASLEDUJÚCEHO ČÍSLA JE 31. 3. 2005!!!

*Slovenská archeologická spoločnosť Vám žela
úspešný rok 2005!*

PF 2005

Vydáva Slovenská archeologická spoločnosť pri SAV v Nitre (Akademická 2, 949 21 Nitra).
Hlavný redaktor: Mgr. L. Benediková, Redakčná rada: PhDr. I. Cheben, CSc., PhDr. J. Chovanec, Ph.D.,
Mgr. R. Malček, Mgr. M. Soják, Ph.D., PhDr. V. Turčan. Počítačová sadzba: L. Benediková, P. Červeň.
(Na embléme pintadera zo 6. stor. pred Kr. zo Smoleníc. Návrh a grafické stvárnenie J. Marettová).
Tlač: Michel Angelo Nitra